

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

Katedra rozvojových studií

**Analýza situace mužů s menšinou sexuální
orientací ve vybraných zemích afrického
kontinentu**

Bakalářská práce

Autor práce: Lucie Nulíčková

Vedoucí práce: Radka Cahlíková M.A., B.A.

Olomouc 2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně za použití uvedené literatury.

V Olomouci dne 2. 4. 2016

.....

Lucie Nulíčková

Děkuji Radce Cahlíkové M.A., B.A. za cenné rady a připomínky při psaní mé bakalářské práce. Poděkování patří i mé rodině a nejbližším přátelům za podporu a trpělivost.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie NULÍČKOVÁ**
Osobní číslo: **R13359**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Analýza situace mužů s menšinovou sexuální orientací ve vybraných zemích afrického kontinentu**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Analýza situace mužů s menšinovou sexuální orientací v Ugandě, Senegal a Jihoafrické republice vycházející převážně z cizojazyčných odborných a akademických článků. Cílem je popsat život tamní gay komunity a objasnit důvody zakořeněné nenávisti na přístupu dvou největších světových náboženství - křesťanství (Uganda) a islámu (Senegal) - k homosexuálně orientovaným jedincům a na tradičních afrických hodnotách. V kontrastu s tím pak stojí Jihoafrická republika - země, která je s legálními stejnopohlavními sňatky a adopcemi v této otázce dál než mnohé západní státy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- Kretz, A. 2013. From "Kill the Gays" to "Kill the Gay Rights Movement": The Future of Homosexuality Legislation in Africa. *Journal of International Human Rights*, 1 March.
- Msibi, T. 2011. The Lies We Have Been Told: On (Homo) Sexuality in Africa. *Africa Today*, 1 September.
- Greenberg, D., Bystry, M. Christian Intolerance of Homosexuality. *American Journal of Sociology*.
- Sanders, A. Homosexuality and the Law: A Gay Revolution in South Africa? *Journal of African Law*.
- Lebrová, Z. 2012. Bakalářská práce: Homosexualita a islám. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/3750/BAKALARKA.pdf?sequence=1>
- M'Baye, B. 2013. The Origins of Senegalese Homophobia: Discourses on Homosexuals and Transgender People in Colonial and Postcolonial Senegal. *African Studies Review*.
- Boyd, L. 2013. The Problem with Freedom: Homosexuality and Human Rights in Uganda. *Anthropological Quarterly*.
- Kligerman, N. 2007. Homosexuality in Islam: A Difficult Paradox. *Macalester Islam Journal*.
- Putna, Martin C. Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci. Praha, 2012

Vedoucí bakalářské práce: Radka Cahlíková, M.A., B.A.
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: 6. května 2015
Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2016

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 6. května 2015

Abstrakt

Tato práce pojednává o postavení homosexuálních mužů v africké společnosti. Jejím cílem je popsat na základě legislativního a společenského postoje život tamní gay komunity a na případových studiích konkrétních zemí objasnit důvody zakořeněné nenávisti a diskriminace. Studie vychází z přístupu dvou největších světových náboženství – křesťanství (Uganda) a islámu (Senegal) – k homosexuálně orientovaným jedincům a z tradičních afrických hodnot. V kontrastu s výše zmíněnými zeměmi a jejich netolerancí vůči LGBT komunitě stojí Jihoafrická republika, která je s legálními stejnopohlavními sňatky a adopcemi v otázce legislativy tohoto typu dál než mnohé západní státy.

Klíčová slova

Homosexuál, gay komunita, nenávist, diskriminace, křesťanství, islám, Uganda, Senegal, Jihoafrická republika, LGBT komunita

Abstract

This thesis deals with a position of homosexual men within the african society. The main goal is to describe life of local gay community based on the legislative and social approach and to clarify the main reasons of rooted hate and discrimination using case studies of three selected countries. Studies proceed from attitude of two biggest world religion – Christianity (Uganda) and Islam (Senegal) – to same-sex oriented individuals and from traditional african values. In contrast with two mentioned countries and it's hate toward LGBT community is South Africa – country that is with legal same-sex marriages and adoptions further than a lot of west countries in this question.

Keywords

Homosexual, gay community, hate, discrimination, Christianity, Islam, Uganda, Senegal, South Africa, LGBT community

Obsah

1. Úvod	13
2. Afrika jako celek.....	15
2.1 Gayem v Africe.....	15
2.2 Proč je homosexualita neafrická?.....	16
2.2.1 Orientace na rodinu	16
2.2.2 Záležitost Západu	17
2.3 Role náboženství.....	18
2.3.1 Křesťanství	19
2.3.2 Islám	21
3. Uganda	24
3.1 Historie vnímání homosexuality	25
3.1.1 Předkoloniální období	25
3.1.2 Období kolonialismu	26
3.2 Současné vnímání homosexuality	27
3.2.1 Ústava	28
3.2.2 Trestní zákoník	29
3.2.3 Anti-homosexuální zákon.....	30
3.4 Boj za práva LGBT komunity	41
3.4.1 Sexual Minorities Uganda (SMUG).....	41
4. Senegal	44
4.1 Historie vnímání homosexuality	45
4.1.1 Předkoloniální období	45
4.1.2 Období kolonialismu	45
4.2 Současné vnímání homosexuality	47
4.2.1 Ústava	48
4.2.2 Trestní zákoník	48
4.2.3 Homofobie	49
4.3 Boj za práva LGBT komunity	55
4.3.1 Prudence	56
5. Jihoafrická republika	57
5.1 Historie vnímání homosexuality	58

5.1.1 Předkoloniální období	58
5.1.2 Koloniální období	59
5.1.3 Apartheid	60
5.2 Současné vnímání homosexuality	61
5.2.1 Ústava	62
5.2.2 Zákon o registrovaném partnerství.....	63
5.2.3 Homofobie	65
5.3 Boj za práva LGBT komunity	65
5.3.1 National Coalition for Gay and Lesbian Equality.....	66
5.3.2 OUT	67
6. Shrnutí.....	68
7. Závěr.....	71
Seznam použité literatury	73

Seznam zkratk

AGOA	African Growth and Opportunity Act <i>(Zákon o africkém růstu a příležitostech)</i>
AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome <i>(Syndrom získaného selhání imunity)</i>
FARUG	Freedom and Roam Uganda <i>(Ugandská organizace bojující za práva LGBT komunity)</i>
GLOW	Gay and Lesbian Organization of the Witwatersrand <i>(Witwatersrandská gay a lesbická organizace)</i>
HIV	Human Immunodeficiency Virus <i>(Virus lidské imunitní nedostatečnosti)</i>
LGBT	Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender <i>(Gay, lesbická, bisexuální a transgender komunita)</i>
LGBTI	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex <i>(Gay, lesbická, bisexuální, transgender a intersexuální komunita)</i>
MSM	Men who have Sex with Men <i>(Muži mající sex s muži)</i>
SMUG	Sexual Minorities Uganda <i>(Organizace podporující ugandské sexuální menšiny)</i>
USA	The United States of America <i>(Spojené státy americké)</i>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vztah mezi náboženstvím a uznáváním homosexuality 18

Tabulka 2: Africké země spadající pod AGOA a jejich postoj k homosexualitě 40

Seznam grafů

Graf 1: Náboženské složení obyvatelstva v Ugandě 24

Graf 2: Náboženské složení obyvatelstva v Senegalu 44

Graf 3: Náboženské složení obyvatelstva v Jihoafrické republice 57

1. Úvod

Lidé s menšinovou sexuální orientací čelí v Africe diskriminaci nejen z veřejných, ale i soukromých sfér života. Jsou odmítáni jak legislativou, která homosexuální aktivity ve většině zemí kriminalizuje, tak společností. Ten, kdo se v Africe narodí jako homosexuál, musí většinou čelit slovním i fyzickým útokům s mizivou šancí, že by se ho někdo zastal. Neobvyklé nejsou ani zločiny z nenávisti, které nezřídka končí smrtí homosexuálních obětí. Nicméně i tady existují světlé výjimky zemí, kde se k homosexuálům staví otevřeně.

Cílem práce je zanalyzovat situaci mužů s menšinovou sexuální orientací ve vybraných zemích afrického kontinentu, tedy v Ugandě, Senegal a Jihoafrické republice.

V úvodu práce jsou shrnuty informace, které platí pro celý africký kontinent. Jsou zde objasněny postoje společnosti, která zastává názor, že je homosexualita neafrická a je pozůstatkem koloniálního období, kdy byl černý kontinent pod správou evropských mocností. Pozornost je upřena i na to, jakou roli v tomto přístupu hraje náboženství – ať už křesťanství, nebo islám, které mají v Africe dominantní postavení a lidé jsou jimi stále velmi ovlivňováni.

Stěžejní část práce patří případovým studiím jednotlivých zemí. Autorka práce se zaměřuje na tři země afrického kontinentu, a to na Ugandu, Senegal a Jihoafrickou republiku. Ve všech případech jde o analýzu situace mužů s menšinovou sexuální orientací (potažmo komunity mužů majících sex s muži). Autorka nejprve pojednává o historickém chápání homosexuality, tj. předkoloniálním období, kdy nebyla africká společnost ovlivněna západními názory a následně se věnuje právě kolonizátorským misím evropských mocností, které pohled na homosexualitu v afrických zemích značně změnily.

Následně je probírán současný pohled na homosexualitu z hlediska legislativy i společenského chápání. Řeší se zde otázka homofobie, její příčiny i dopady na každodenní život tamních homosexuálů.

Závěrem každé kapitoly jsou uvedeny vybrané organizace a osobnosti, které působí na poli boje za práva lesbické, gay, bisexuální a transgender komunity a snaží se situaci tamních homosexuálně orientovaných jedinců změnit k lepšímu.

Celá práce je psána rešeršně-kompilační metodou, která je založena na vyhledávání relevantních dat a informací k danému tématu, které jsou následně analyzovány a interpretovány v rámci předkládané analýzy. Práce byla vytvořena metodou kompilace, analýzy a interpretace knih, akademických článků, reportů a jiných internetových zdrojů. Převážná část těchto zdrojů je psána v anglickém jazyce, proto jsou některé pojmy uvedeny v původním znění.

2. Afrika jako celek

2.1 Gayem v Africe

Homosexualita je ve většině států Afriky tabuizovaným tématem, jehož přijímání by těžko mohlo vyvolat větší rozpory a odlišnosti v rámci jednoho kontinentu.

V Africe existují de facto tři způsoby, jakými legislativy jednotlivých států na sexuální menšiny zahrnující lesby, gaye, bisexuály, transgendery a intersexuály nahlíží. První a nejpočetnější skupinou jsou státy, kde se tresty pro lesbickou, gay, bisexuální a transgender (*Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender, LGBT*) komunitu stále zpřísňují (příkladem za všechny je Uganda, které bude věnována celá jedna kapitola). Druhou skupinu tvoří hrstka zemí, kde se naopak snaží homosexualitu postupně dekriminalizovat. To je případ i jihovýchodního Malawi, které mohlo být jedním z mála států v Africe s legálními gay a lesbickými aktivitami. I když snahy nevyšly, malawijský pokus zlepšit ochranu LGBT obyvatel odstartoval podobná úsilí v rámci celého světa. Třetí skupinou stojící mezi těmito dvěma, jsou státy, kde nátlak na ochranu LGBT práv naopak vyústil k zesílení odporu vůči homosexuálům. Například Zimbabwe, kde premiér Morgan Tsvangirai tlačil na začlenění ochrany LGBT obyvatelstva do nové ústavy, tresty za homosexualitu ještě zpřísnilo. Nyní jsou tak na tom LGBT Zimbabweané ještě hůře než před nátlakem premiéra. (Kretz, 2013)

Obecně se dá říci, že se zákony většiny afrických států k homosexualitě staví negativně a tresty se pohybují od pokut, přes tělesné tresty, věznění až k trestům smrti. (Kretz, 2013)

Podle zprávy organizace *Human Rights Campaign Foundation* z roku 2014 je homosexualita nelegální celkově v sedmatřiceti státech Afriky. Homosexualita není zákony explicitně zakázána pouze v sedmnácti afrických zemích: Beninu, Burkině Faso, Čadu, Demokratické republice Kongo, Džibutsku, Guineji-Bissau, Gabonu, Jižní Africe, Kapverdách, Konžské republice, Madagaskaru, Mali, Nigeru, Pobřeží slonoviny, Princově ostrově a Svatém Tomáši, Rovníkové Guineji a Rwandě. (Rahlan, Margolis, 2014)¹

---

¹ Údaje o jednotlivých státech se mohou lišit hlavně v nahlížení na vztah dvou žen, kde je výklad zákonů často dost nejasný. Speciálním případem je třeba Egypt, kde je tento vztah sice nelegální, ale trestán je jen velmi zřídka nebo Nigérie, kde je ženská homosexualita legální na křesťanském jihu, zatímco muslimský sever ji zákonem zakazuje. (Whipple, 2012)

Není žádným tajemstvím, že většina Afriky byla na přelomu 19. a 20. století kolonizována Evropany. Největší část území spadala pod správu Anglie a Francie – kolonizovaly jednačtyřicet států z dnešních čtyřiapadesáti. Zajímavé je, že v otázce legislativy o sexuální orientaci jsou tolerantnější bývalé francouzské kolonie (z výše jmenovaných jsou to: Benin, Burkina Faso, Čad, Džibutsko, Gabon, Madagaskar, Mali, Niger a Pobřeží Slonoviny). Jedinou zemí, která byla v minulosti pod správou Anglie, a která homosexualitu nezakazuje, je Jihoafrická republika. Je rovněž nutné poznamenat, že dekriminace homosexuality ve Francii a Anglii probíhala velmi odlišně. Zatímco Anglie považovala homosexualitu za trestný čin až do 20. století, Francie ji z této listiny vyškrtla už po Francouzské revoluci v roce 1791. (Whipple, 2012)

Stále ale není známo tolik, abychom si mohli utvořit celistvou představu o tom, jakými rozličnými způsoby africká společnost na homosexualitu reaguje. Dunton a Palmberg (1996) přišli se zajímavým poznatkem – a sice tím, že na kontinentě s vysokou mírou porodnosti jsou homosexuální aktivity tolerovány, pokud i gayové a lesby uzavírají sňatky a mají děti. Naopak představa, že by gayové a lesby otevřeně zavrhovali heterosexuální vztahy, se zdá být běžným Afričanům odporná. (Dunton a Palmberg, 1996, citováno dle Howard, 1998)

Jak se zdá, Afrika se v nahlížení na homosexualitu rozdělila do několika táborů. Bohužel ti, kteří zaujímají odmítavý postoj, jsou stále ve značné přesile a homosexualita tak bude předmětem nejen afrických, ale i mezinárodních diskuzí několik dalších let.

2.2 Proč je homosexualita neafrická?

Proč jsou homosexuálové ve většině vyspělých států tolerováni a v Africe je *coming out* (veřejné přihlášení se k menšinové sexuální orientaci) hrdinským činem? Klíč k odpovědi na tuto otázku najdeme v odlišné sociální struktuře mezi Západem a černým kontinentem.

2.2.1 Orientace na rodinu

Africká společnost je oproti západní společnosti více orientovaná na rodinu, která má v tamní kultuře hlubokou tradici. Lidé tu žijí v rodinných společenstvích, zpravidla se nikam nestěhují, děti jsou požehnáním. Homosexualita je tedy něco ‚neafrického‘ – narušuje to jejich zvyklosti, hanobí tradiční heterosexuální rodinu, kterou tvoří otec, matka a děti. To gayové splnit nemohou a tak, zjistí-li rodina pravdu o jejich orientaci,

jsou z rodiny vyloučeni, a pokud nejsou potrestáni vězením či smrtí, jsou nuceni žít na okraji společnosti a v mnoha případech se uchylují k prostituci, což s sebou nese zvýšené riziko přenosu viru lidské imunitní nedostatečnosti (*Human Immunodeficiency Virus*, HIV). (004.CZ, 2004)

2.2.2 Záležitost Západu

Mezi Afričany převažuje názor, že homosexualita je záležitostí Západu, která byla do Afriky zavedena, a proto je pro tamní společnost nepřirozená.

„...homosexualita je ve svém dnešním pojetí tradičním africkým společnostem neznámá. Nebyl tu žádný sex mezi muži. Nejvyšší duchovní v průběhu své intronizace museli pobývat v izolaci, a proto se účastnili masturbace, aby uspokojili své sexuální touhy. To bylo vnímáno jako homosexualita.“ (Capo-Chichi, 2007, citováno dle Whipple, 2012, s. 2)

Tohle je, přes množství publikací tvrdících opak, obecně přijímaná myšlenka. Evropští kolonizátoři jsou širokou veřejností považováni za hlavní příčinu homosexuality v Africe. (Whipple, 2012) Na tom se shodnou obě největší světová náboženství, která mají i v Africe dominantní postavení – islám a křesťanství.

Argumentem o ‚neafričnosti homosexuality‘ se neohání jen africký lid, ale i vysocí představitelé států. Během své loňské návštěvy Afriky americký prezident Barack Obama mluvil o diskriminaci LGBT osob. Při setkání s keňským prezidentem Uhuru Kenyattem Obama řekl: *„Když začnete lidem různě vyhrožovat ne proto, že by ublížili někomu jinému, ale proto, že jsou jiní, je to cesta, jejímž prostřednictvím se začínají narušovat svobody člověka.“* (Alimi, 2015) Bohužel, Kenyattova odpověď byla, že *„jsou tu některé věci, o kterých si musíme připustit, že je nesdílíme [s USA]. Naše kultura, naše společnost je neakceptuje.“* (Alimi, 2015)

Ten samý argument zazněl i z úst bývalého prezidenta Nigérie Jonathana, když podepisoval zákon proti LGBT komunitě. Podobně se vyjádřili i prezident Ugandy Museveni nebo přední představitelé Zimbabwe či Gambie. Paradoxem je, že zatímco Afričané argumentují tím, že homosexualita je ‚dovoz‘ ze Západu, pro základ svých argumentů používají západní náboženství. (Alimi, 2015)

„Když jsem oslovil lidi, kteří zastávají anti-gay názory, mnozí řekli, že to nepatří do naší kultury. Nicméně když jdete dále, argumentují, že homosexualita není v Bibli. Ale Bible není součástí naší historie. Ukazuje to, že kolem africké minulosti jsou opravdu zmatky.“ (Alimi, 2015)

Přestože to homofobní Afričané neradi slyší, stejnopohlavní styk je spojen i s africkou tradicí. Byl znám už v předkoloniálním období, a to i mezi příslušníky královských rodin nebo členy armády. (Sanders, 1997)

Netolerance Afričanů k menšinové sexuální orientaci je zakořeněná hluboko v jejich přesvědčení o tom, že něco takového nepatří do jejich kultury. Ať už z hlediska silného rodinného založení nebo názoru, že homosexualitu v dnešním smyslu chápání do Afriky importovali evropští kolonizátoři.

2.3 Role náboženství

Africký kontinent je rozdělen na dvě hlavní náboženské sekce: islám dominuje na severu a křesťanství je rozšířené ve většině zemí jižní Afriky. Ve svých nejjednodušších formách vnímají islám i křesťanství homosexualitu podobně. Korán i Bible, přinejmenším podle obecně přijímaných interpretací, homosexuální interakce odsuzují. (Whipple, 2012)

Celkové shrnutí afrických států a vztah mezi většinovým náboženstvím a legalitou/nelegalitou homosexuality ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1: Vztah mezi náboženstvím a uznáváním homosexuality

	Státy, kde obyvatelé tvoří...	Státy, kde obyvatelé tvoří...	
	...křesťanská většina	...muslimská většina	
Legalita homosexuality	10	6	16
Nelegalita homosexuality	22	13	35
Celkem	32	19	51

*Data dostupná z: www.pewforum.org a Rahlan, Margolis. 2014. Report: The State of Human Rights For LGBT People in Africa. Upraveno autorkou.

Do výčtu nemohly být použity tři státy – Pobřeží Slonoviny, Nigérie a Mauricius – to proto, že u prvních dvou jmenovaných je poměr křesťanů a muslimů téměř vyrovnaný a na Mauriciu převažuje náboženství hinduistické. Jak je patrné, v Africe je téměř dvakrát více států, kde má křesťanství dominantnější postavení než islám. Někdo by se mohl domnívat – a myslím si, že k tomu přispívají i média – že muslimské státy budou v nahlížení na homosexualitu méně tolerantní. Nicméně pokud to vezmeme procentuálně, tak jak u křesťanských, tak u muslimských států vychází, že homosexualitu akceptuje téměř jedna třetina z těchto států (křesťanské státy: 31,25 %, muslimské: 31,6 %). (Autorka, výpočet z tabulky 1)

Pokud vůbec existuje určitá míra korelace a spojitost mezi náboženstvím a homosexualitou, není to natolik význačné, abychom to mohli označit za hlavní faktor diskriminace homosexuálů v Africe. Afrika je v tomto ohledu zatvrzelá a homofobie zůstává zakořeněná ve státních institucích bránících legalizaci homosexuality. (Whipple, 2012) Nicméně vliv náboženského učení na chápání homosexuality je zřejmý a záleží především na tom, jak je toto učení předkládáno věřícím.

2.3.1 Křesťanství

Učení církve je jednoznačné – Bůh stvořil ženu a muže s plánem, aby se milovali a množili. Teologové z tohoto vyvodili, že pohlavní styk je možný jen v rámci manželského svazku dvou lidí – muže a ženy – a jeho účelem je početí dítěte. Pohlavní styk pro potěšení byl hříchem a lidé se z něj museli zpovídat. (Dočkálková, 2014)

Negativní postoj k homosexualitě vychází už z období antiky, kdy začaly existovat první zákony proti homosexuálnímu jednání. (Greenberg, Bystryň, 1982) Homosexuální aktivita (sodomie) byla považována za hřích proti přirozenosti, důraz byl kladen právě na sexuální stránku, nad případným citovým vztahem se vůbec neuvažovalo. Na sodomii je nahlíženo jako na jeden z nejtěžších hříchů a zločinů proti Bohu samotnému. Je to nejhlubší odpadnutí od křesťanské víry. Symbol kulturní pokleslosti a necivilizovanosti. (Dočkálková, 2014)

V Bibli je hned několik pasáží, které jsou věřícími vykládány jako boží odsouzení stejnopohlavního styku. Křesťané se ve svých názorech odkazují jak ke Starému, tak i k Novému zákonu. (Dočkálková 2014)

2.3.1.1 Starý zákon

Pravděpodobně nejznámějším příběhem Starého zákona, na který se křesťané nejčastěji odvolávají, je ten o zkáze Sodomy z knihy Genesis. Lot odmítne vydat své hosty davu mužů, kteří se shromáždí před jeho domem a chtějí je poznat. Lot se je rozhodne chránit a místo nich jim nabídne své dcery. Muži ale jeho nabídku nepřijmou, jsou oslepeni a Sodoma zničena. Právě její zničení si věřící vysvětlují jako jednoznačné odsouzení homosexuality a za touhou sodomských mužů poznat Lotovy hosty vidí homosexuální styk. (Dočkáková, 2014)

Známým je i úryvek z knihy Leviticus: „*Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost*“ (Lv 18,22, citováno dle Dočkáková, 2014, s. 30) a „*Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně*“ (Lv 20, 33, citováno dle Dočkáková, 2014, s. 31). I tato slova vnímají křesťané jako jasný důkaz odsouzení homosexuálních vztahů. (Dočkáková, 2014)

Leviticus tedy říká, že muž spící s mužem musí zemřít. Podle Greenberga (2004) nebylo problémem to, že by spolu měli nějakou sexuální zkušenost, ale že šlo o anální styk. Ten znamenal záměnu rolí muže a ženy – tedy něco nečistého, co mohlo zničit celou společnost. Božím plánem bylo stvoření muže a ženy, a pokud muž přijímá roli ženy, je tento plán narušen. Pohlavní styk dvou mužů je proto považován za vzpouru proti samotnému Bohu. (Greenberg, 2004, citováno dle Dočkáková, 2014)

2.3.1.2 Nový zákon

Ježíšova evangelia žádnou zmínku o homosexuálním chování neobsahují. Ve svých listech o něm píše až sv. Pavel. Ten homosexuální vztahy sice odsuzuje, ale nepovažuje je za hřích, který by svou závažností stál nad ostatními. Hříchem proti Bohu je vedle homosexuality i závist, sobectví nebo jiné sexuální hříchy – stejnopohlavní sexuální styk není tedy o nic víc hříšný než styk mimomanželský. (Dočkáková, 2014)

V Africe, kde je náboženská tradice zakořeněna opravdu hodně hluboko, homosexuálové řeší vážný problém. Od útlého dětství jsou vychováváni a utvrzováni v tom, že Bible homosexualitu odsuzuje a oni se tak ocitají v bezvýchodné situaci. Stejně tak jejich rodiny, pokud tedy o skutečné orientaci svého člena vědí. Ocitají se v oblasti rozkolu mezi náboženstvím a sexualitou. (Helminiak, 2000)

Homosexuálové jsou na přelomu století považováni za přední nepřátele křesťanství a hlavní viníky morální zkázy. Gay komunitě je vyčítána „*bytostná nenávisť ke křesťanství a jeho morálce; absence smyslu pro křesťanskou rodinu; požívačnost, bezohlednost, materialismus; neovladatelná sexuální náruživost; vytváření skrytých vlivových skupin s cílem koordinovaně ničit křesťanskou kulturu.*“ (Putna, 2012, s. 19)

Je všeobecně známo, že náboženské instituce a homosexualita nemůžou existovat bez konfliktních ideologií. Když se ale podíváme na západní demokracie, vidíme relativní přijímání homosexuality, dokonce i uvnitř států, kde má křesťanství velký vliv. Afrika se ale nezdá být následovatelem těchto západních zemí. (Whipple, 2012)

2.3.2 Islám

Islám označuje homosexualitu termínem sexuální deviace. Je považována za něco, co jde proti přirozenosti a její praktikování je přísně zakázáno. Podle islámské víry má být pohlavní styk primárně prováděn za účelem plození dětí, které jsou pro rodinu darem. (Lebrová, 2012) Homosexualita je proto chápána jako odchylka od Alláhovy vůle, která ohrožuje muslimy vymřením. Výsledkem je, že oficiálně není pro homosexualitu nebo homosexuály uvnitř islámu místo. (Kligerman, 2007)

„Homosexualita je morální přestupek. Je to morální nemoc, hřích a korupce. Žádná osoba se nenarodila jako homosexuál, stejně jako se nikdo nenarodil jako zloděj, lhář a vrah. Lidé získávají tyto zlé návyky kvůli nedostatku řádného vedení a vzdělání.

Je mnoho důvodů, proč je to v islámu zakázané. Homosexualita je nebezpečná pro zdraví jednotlivce a pro společnost. Je hlavní příčinou jedné z nejškodlivějších a smrtelných chorob. Pro muže i ženy je to ostudné. To člověka degraduje. Islám učí, že by muži měli být muži a ženy měly být ženami. Homosexualita zbavuje muže jeho mužství a ženy ženství. To je nejvíc nepřirozený způsob života. Homosexualita vede ke zničení rodinného života.“ (Siddiqi, 2012, citováno dle Lebrová, 2012, s. 27)

Za hřích je však považován jen samotný homosexuální akt. Různě se též nahlíží na role partnerů, záleží, jestli se při styku projevuje aktivně (jeho čest pošpiněna není) nebo pasivně (čest pošpiněna byla). (Lebrová, 2012) Jestliže je jedinec při aktu ten aktivní, není v muslimském světě obvykle považován za gaye. V některých zemích je

dokonce sexuální dominance nad jiným mužem důkazem jeho mužnosti. (Kligerman, 2007) Pokud ke styku dojde, je to špatné, ale pokud v sobě jedinec dokáže svou orientaci a pocity s ní spojené potlačit, nedochází k ničemu, co by bylo v rozporu s učením Koránu. (Lebrová, 2012)

Historicky i soudobě demonstruje téma homosexuality v islámu paradoxní realitu. Obvyklým západním názorem je, že současná muslimská společnost je ke gayům obzvláště represivní. Ve skutečnosti je to ale částečně i dílem západního vlivu, který v muslimském světě vytvořil kolem homosexuality společenské stigma. (Kligerman, 2007) Homosexualita je podle nich morálně špatná a heterosexuality je jediná správná sexualita, ve které by měli lidé žít. (Whipple, 2012)

„Homofobie obecně znamená obavu z homosexuálů nebo homosexuality. Islámský pohled není homofobní; odmítání se od obavy liší. Heterosexismus byl definován jako víra heterosexuálů v to, že jsou nadřazení, což odůvodňuje jejich hodnoty. V islámu to není otázka nadřazenosti nebo podřazenosti, ale dobrého a špatného, stejně jako je podle islámu špatná krádež nebo vražda.“ (Hewitt, 2004, citováno dle Whipple, 2012, s. 6)

Učení islámského práva šaría interpretuje homosexualitu nejen jako hřích, ale i jako trestný čin. Není za něj ale vyměřen přesně daný trest, rozhodnutí je ponecháno na volbě pověřených autorit. Obžalovaní jsou pobízeni spíše ke kajícímu než k doznání, že ‚zločin‘ skutečně spáchali. Islámské právo také zdůrazňuje, že člověk je nevinný, dokud se mu vina bez jakýchkoli pochybností neprokáže. (Kligerman, 2007)

Kvůli postavení homosexuality mimo zákon je v muslimských komunitách velmi málo gayů, kteří by se ke své orientaci otevřeně hlásili. Maximální důležitost je přikládána zachování tradiční rodiny, a pokud si člověk udržuje obraz dobrého otce a manžela, ostatní muslimy už obvykle nezajímá, co se děje za zavřenými dveřmi. To přivádí homosexuální muže do sňatků se ženami, aby byly dodrženy určité společenské normy. A pokud gayové veřejně žijí heterosexuálním životem, jsou tolerováni na veřejných místech i v případech, že se o jejich skutečné orientaci ví. V rolích učitelů nebo náboženských představitelů jsou ale vehementně odmítáni, stejně tak jako lidé nesezdání a tudíž bezdětní. (Kligerman, 2007)

Ve vztahu k právům LGBT komunity v muslimském světě nebyly zaznamenány žádné významné pokroky. Jedním důvodem je to, že vedle nesčetných problémů,

kterým muslimské regiony čelí, není ochrana menšiny považována za prioritu. A podobně – muslimští zastánci lidských práv (i v souvislosti s riskantní situací vzhledem k rostoucímu islámskému fundamentalismu) – nejsou ochotni zkompromitovat svou důvěryhodnost obhajováním věci, která stejně nebude ani vládou, ani veřejností dobře přijata. Změna pro homosexuály muslimského světa přijde tehdy, když se celý tento svět od základů změní. (Kligerman, 2007)

Ani křesťanství, ani islám se ve své podstatě nestaví k homosexualitě vyloženě odmítavě. Mnohé záleží na samotných náboženských představitelích a jednotlivých výkladech Bible a Koránu, které se od sebe často diametrálně liší.

Následující kapitoly se budou zabývat případovými studiiemi třech vybraných afrických zemí – Ugandy, Senegalu a Jihoafrické republiky. Za cíl si kladou analýzu situace tamních homosexuálně orientovaných jedinců.

3. Uganda

Uganda, která leží v samém geografickém srdci afrického kontinentu, je země o celkové rozloze 241 038 km², kde žije asi 36 milionů lidí (z toho 1,2 milionů obyvatel obývá hlavní město – Kampalu). Od nepaměti se zde střetávají různé kultury. Naprostou většinu obyvatel, a to celých 99 %, tvoří asi dvacítko černošských kmenů náležících k dvěma základním etnickým skupinám: bantuské (obývá jih země a tvoří zhruba dvě třetiny ugandské populace) a nilotské (na severu). Úředním jazykem je angličtina, ale rozšířená je i svahilština a lugandština. Náboženskému složení dominuje křesťanství, následované animismem a islámskou vírou, jak lze vyčíst z grafu 1. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, b.r.a)

Graf 1: Náboženské složení obyvatelstva v Ugandě

*Data dostupná z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/uganda/. Upraveno autorkou.

V roce 1888 se Uganda dostala pod správu Britské východoafrické společnosti a o šest let později se stala britským protektorátem. Nezávislost získala v roce 1962. (Tourism Uganda, b.r.)

V 70. a 80. letech byla Uganda zemí porušování lidských práv – nejdříve během vojenské diktatury Idi Amina, a poté když se k moci vrátil Milton Obote. V průběhu těchto let bylo státem podporovanými násilnostmi zabito víc než půl milionu nevinných lidí. Mírný posun nastal v roce 1986, kdy se stal prezidentem Yoweri Museveni (v čele státu dodnes), který zavedl demokratické reformy a je mu připisováno výrazné zlepšení lidských práv – především omezení násilí páchaného armádou a policií. Přestože reformy prezidenta Museveniho zmírnily porušování lidských práv, Uganda si v posledních letech získala mezinárodní pozornost kvůli přísnému postoji

k homosexualitě, který vyústil až k přijetí Anti-homosexuálního zákona v roce 2014. (BBC News, 2015)

3.1 Historie vnímání homosexuality

Navzdory tomu, že z hlediska západního chápání je kriminalizace homosexuality jasným porušováním lidských práv, není ugandský trestní zákoník v rámci afrických států žádnou výjimkou. Příčinou je koloniální historie černého kontinentu, jelikož Ugandou šířící se homofobie a anti-homosexuální zákony jsou důsledkem britského koloniálního práva, které místní politici prosazují od dob získání nezávislosti. (Englander, 2011)

3.1.1 Předkoloniální období

Napětí mezi náboženstvím a homosexualitou má v Ugandě dlouhou tradici a vrací se až k příběhu krále Mwangy a křesťanských mučedníků. (Cheney, 2012) Panovník království Buganda, kterému vládl v 80. letech 19. století, je asi nejznámějším příkladem překročení sexuálních norem. Jeho sexuální apetit měli ukojit mladí muži, se kterými udržoval intimní poměr, a to se stalo kamenem úrazu mezi ním a zahraničními misionáři působícími na jeho dvoře. (Boyd, 2013) Výsledkem byla hromadná poprava mladých poslíčků v roce 1886. Mwanga je smrtí potrestal za to, že odmítl jeho sexuální návrhy kvůli nově přijatému náboženství (katolicismu), které učilo, že homosexualita je ohavnost. Nutil je, aby se své víry zřekli, ale oni odmítli. (Cheney, 2012) Akt jejich popravy se v Ugandě dodnes slaví jako *Uganda Martyrs Day*, ačkoli spojení s homosexuálními akty je zmiňováno jen velmi zřídka. (Boyd, 2013)² Jak poukazuje Neville Hoad (2007), historické údaje o tom, co Mwanga přesně dělal – nebo se pokoušel dělat – se svými poslíčky, jsou nejasné. Ze psaných dat pouze víme, že tyto činy byly pro misionáře a koloniální úředníky odpudivé a byly tabuizovány. Ať se dělo cokoli, Mwanga pravděpodobně sám sebe jako homosexuála neidentifikoval, jelikož tato sociální identita teprve vznikala. (Hoad, 2007, citováno dle Cheney, 2012)

---

² Někteří lidé tvrdí, že Mwanga a další Ugandané začali s praktikováním sodomie po kontaktu s Araby, kteří do Ugandy přišli ještě před křesťanskými misionáři. (Cheney, 2012)

3.1.2 Období kolonialismu

Homosexualita je v Ugandě ilegální od dob kolonialismu podle britského práva té doby. (Sadgrove et al., 2012) Potom, co se misionáři a koloniální úředníci v Africe setkali s homosexuálními praktikami, využili to jako další důkaz nezbytnosti kolonizátorské mise. (Cheney, 2012) Podle Saskie Wieringy (2008) bylo mnoho sexuálních praktik (zejména pokud se týkaly role žen a homosexuálních vztahů) považováno za nechutné, byly kriminalizovány a vyškrtuty z koloniální společenské historie. Kolonizátoři tak sami sobě svěřili „*morální povinnost vládnout těmto dětinským domorodcům*“. Na druhou stranu „*tu byli tací, kteří poukazovali na nemravnosti černé populace, kterých se dopouštěla setrváváním v homosexuálních praktikách. To bylo dalším důkazem, že černoši potřebují zkulturnit pevnou rukou kolonizátorů.*“ (Wieringa, 2008, citováno dle Cheney, 2012, s. 83)

Běžným tvrzením ve prospěch diskriminačních zákonů je nejen to, že homosexualita je v Africe pouze vzácností, ale i to, že je zřetelně neafrickým fenoménem – exportem z upadající západní kultury. Ovšem historie říká, že homosexualita v předkoloniální Africe a obzvláště v Ugandě existovala a byla přijímána (ačkoli někdy neochotně) po mnoho let. To potom znamená, že kolonialisté nepřinesli do Afriky homosexualitu, ale spíše netoleranci k ní. (Englander, 2011)

Obdobný názor zastává i Murray (1998), který tvrdí, že „*není znám žádný příklad tradiční africké víry, která by stejnopohlavní vztahy vyčlenila jako hříšné nebo je spojovala s konceptem nemoci nebo mentálního zdraví – tedy kromě oblastí, kde bylo přijato křesťanství nebo islám.*“ (Murray, 1998, citováno dle Cheney, 2012, s. 81) Murray pokračuje a říká, že tam, kde homosexuální praktiky existovaly, nebyly pouze tolerovány, ale také začleňovány do společenského systému spolu s pojmenovanými rolemi a sexuálními identitami. (Murray, 1998, citováno dle Cheney, 2012)

Z dostupných zdrojů je zřejmé, že homosexuální chování bylo v ugandské společnosti před příchodem evropských kolonizátorů běžným jevem. Až evropští osadníci přišli s homofobním diskurzem a homosexualitu vzali jako záminku pro svou kolonizátorskou misi.

3.2 Současné vnímání homosexuality

Homofobní nálada v ugandské společnosti setrvala do současnosti. Ovšem argumenty obhajující diskriminaci LGBT komunity se změnily. Dnešní vysocí představitelé Ugandy označují homosexualitu za důsledek evropské kolonizace a zkaženého západního vlivu.

Je pravdou, že je na světě mnoho menšin, které stále čelí diskriminaci, ale pouze gayové a lesby se musí vypořádat s diskriminací, která je mezinárodně legální. (Rausing, 2009) Navzdory existenci homosexuality v tradiční ugandské společnosti, dekolonizace v dekriminlizaci homosexuality nevyšla. Namísto toho, zákony zavedené britskou koloniální správou, které kriminalizovaly sex mezi dospělými stejného pohlaví, zůstaly v platnosti i po získání nezávislosti a gay sexualita jako taková je čím dál více přičítána nežádoucímu vlivu Západu. (Strand, 2011) Odsouzení homosexuality je pro Afriku způsob, jak vyjádřit morální nadřazenost nad západním světem. (Kaoma, 2010)

Klíčový element ugandského diskurzu homosexuality je spojen s obavou z homosexuálního chování, konkrétně s otevřeným odmítáním sexu s osobou opačného pohlaví za účelem reprodukce, což vrhá na tyto lidi velké podezření a společnost je vnímá jako asociální. Na homosexuála je nahlíženo jako na rozkladače společenských vztahů a závazků. Homosexualita je považována za zničující vliv, který je základem pro nové, nemorální společenské vazby ohrožující ty starší, normativní. (Boyd, 2013) Tlak společnosti na sňatky a rozmnožování se stal objasňujícím faktorem pro vysoký počet 'bisexuálů', kteří jsou tak nuceni žít dvojitý život. (Sadgrove, et al. 2012)

Děti jsou považovány za budoucnost národa a Ugandané jsou navíc silně věřící. Důsledkem toho je, že pokud církevní představitel jako Scott Lively, vlivný americký evangelík, řekne ugandskému parlamentu, že „*gay hnutí je ďábelská instituce,*“ jehož cílem je „*ničit na manželství založenou společnost a nahradit ji kulturou sexuální promiskuity*“ (Gettleman, 2010, citováno dle Cheney, 2012, s. 87), pravděpodobně ho budou brát velmi vážně – nejen proto, že afričtí náboženští a političtí lídři prosazují výhradně hetero-monogamní kulturní normy, ale také proto, že v homosexualitě vidí hrozbu pro plození dětí. Fakt, že se gayové nemohou reprodukovat, přináší pohrdání, protože na plození potomků, které zajišťuje pokračování národa, je založen celý postoj ke vztahům. Z demografického hlediska se proto na homosexualitu nahlíží jako na

něco, co vrhá budoucí ugandské generace do nebezpečí. (Cheney, 2012) Možnost, že by dva lidé stejného pohlaví mohli zažívat citovou nebo fyzickou přitažlivost, je přitom často ignorována. (Sadgrove et al., 2012)

3.2.1 Ústava

Ugandská ústava garantuje svobodu slova, myšlenek, mravního přesvědčení a víry a zajišťuje rovnocennou právní ochranu. Minoritní skupiny v ústavách často hledají nějaký háček, požadavek, univerzální principy, které by se daly uplatnit na jejich situaci. LGBT Ugandšané avšak byli v požadavcích na uznání rovných práv neúspěšní. Proč? (Englander, 2011)

Zaprvé, Uganda má v Museveni mocného vládnoucího činitele, který během svého prezidentování získal status nepřítel rovnoprávného postavení LGBT komunity v ugandské společnosti. (Englander, 2011) Mladé lidi v Kampale dokonce varoval, že *„evropští homosexuálové jsou v Africe na náborech, a že vztahy gayů jsou proti Boží vůli.“* (Rice, 2009, citováno dle Englander, 2011, s. 1280) Ministr pro etnika a integritu, James Nsaba Buturo, slíbil schválení Anti-homosexuálního zákona *„dokonce i když to bude znamenat vyjmutí Ugandy z mezinárodních smluv a úmluv jako je třeba Univerzální deklarace lidských práv OSN a ztrátu donorských financí.“* (Rice, 2009, citováno dle Englander, 2011, s. 1280) Mimo jiné řekl: *„Bavíme se o análním sexu. To nedělají ani zvířata...Věříme, že lidská práva mají své hranice.“* (Rice, 2009, citováno dle Englander, 2011, s. 1264)

Museveni je navíc úspěšný v prosazování své vlastní vůle proti ostatním politickým silám v zemi. Byl široce kritizován za rozšíření svého prezidentování na třetí funkční období (dnes slouží již páté), věznění politických oponentů a podplácení parlamentních členů. Ačkoli rozhodně nepatří mezi podporovatele LGBT komunity, od Anti-homosexuálního zákona se osobně distancoval ještě předtím, než byl zákon předložen parlamentu ke schválení, protože čelil mezinárodnímu tlaku z organizací i zahraničních vlád. (Englander, 2011)

Zadruhé, přestože se Museveni od homosexuálního zákona distancoval, stále může ovlivnit další rozhodovací procesy ugandské jurisdikce, jejíž rozhodnutí má možnost anulovat nebo ignorovat. Nicméně, jeho přílišné zasahování do Anti-

homosexuálního zákona by pravděpodobně vyvolalo velkou mezinárodní pozornost a tak stojí spíše stranou, což je způsob, jak se vyhnout tlaku zvenčí. (Englander, 2011)

Zatřetí, většina členů ugandského parlamentu by nebyla ochotna podpořit expanzi LGBT práv. Zákon proti homosexualitě se v parlamentu setkal téměř s jednotnou podporou, což odráží všudypřítomnou ugandskou homofobii a podporuje extrémní kriminalizaci LGBT komunity. (Englander, 2011)

Ačkoli jsou práva menšin ústavou z roku 1995 omezená – novela ústavy navíc jasně zakázala stejnopohlavní sňatky (Mujuzi, 2009, citováno dle Strand, 2011) – článek 36 říká, že *„menšiny mají právo účastnit se rozhodovacích procesů a jejich názory a zájmy by měly být brány v potaz ve vytváření národních plánů a programů.“* (Článek 36 ugandské ústavy, 1995, citováno dle Cheney, 2012, s. 90) Dále článek 32 ustanovuje *„závažnou povinnost státu pořádat akce ve prospěch skupin, které byly historicky znevýhodněné a diskriminované kvůli věku, postižení, genderu nebo z nějakého jiného důvodu vytvořeného historií, tradicí nebo zvyky.“* (Článek 32 ugandské Ústavy, 1995, citováno dle Cheney 2012, s. 90) To by mohlo paradoxně pracovat ve prospěch gay aktivistů. (Cheney, 2012)

3.2.2 Trestní zákoník

Ugandský trestní zákoník – ten, o jehož pozměnění usiloval Anti-homosexuální zákon – kriminalizuje homosexuální styk odstavcem 145, který za něj vyměřuje trest doživotního vězení. Zároveň vyžaduje vyšší úroveň důkazů, tedy takových, které by odkazovaly přímo na penetraci. Odstavec 146 dále stanovuje trest odnětí svobody v délce trvání sedmi let pro ‘pokus o spáchání činu proti přirozenosti.’ Ke stejné dlouhému pobytu za mřížemi odsuzuje odstavec 148 i ty, kteří spáchali nebo se pokusili spáchat ‘jakýkoli čin hrubé nemravnosti s jinou osobou.’ ‘Hrubá nemravnost’ není obecně chápána jako penetrace, tudíž není potřeba tolik důkazů. Toho mohou autority využívat k pronásledování homosexuálů (byť jen domnělých) na základě předsudků a stereotypů. Rozsáhlý záběr ‘hrubé nemravnosti’ navíc posouvá trestní zákon na stupeň, kdy je kriminalizován nejen samotný akt, ale i základní identita homosexuálních lidí. Tato opatření sice homosexualitu výslovně nezmiňují, jsou ale za anti-homosexuální obecně považovány. (Englander, 2011)

Zákon slouží jako ospravedlnění diskriminace a obtěžování. Homosexuálové jsou obtěžováni na veřejných místech, vylučováni ze škol, čelí diskriminaci v zaměstnání. Množí se i případy, kdy homosexuální Ugandané před perzekucí prchají a žádají o azyl v zahraničí. Navíc existuje mylná představa, že sama homosexualita je nelegální. Jak napsal jeden učenec:

„Není nelegální být homosexuálem, není nezákonné, když se dva muži líbají, žijí spolu, nebo dělají různé aktivity blízké pohlavnímu styku. V Ugandě je kriminalizován jen anální sex; nicméně se zdá, že lidé po celé zemi to pochopili tak, že je trestné jen to, být homosexuální.“ (Hollander, 2009, citováno dle Ewins, 2011, s. 150)

Je nutné poznamenat, že Uganda udělala velký krok zpět ve věci ochrany LGBT komunity před zákonem. Před rokem 2000 byla mužská homosexualita sice zákonem zakázána, ale trestem byl nanejvýš krátký pobyt ve vězení nebo nízká pokuta. Ženská homosexuální aktivita nezákonná nebyla. Úpravy trestního zákoníku z roku 2000 pak zařadily veškerou homosexuální aktivitu na seznam trestných činů s možným doživotním trestem. To udělalo z Ugandy jednu z nejrepresivnějších zemí světa, co se týče anti-homosexuálních zákonů. (Kretz, 2013)

3.2.3 Anti-homosexuální zákon

Na podzim roku 2009 představil člen ugandského parlamentu, David Bahati, zákon zavádějící rozsáhlejší kriminalizaci homosexuálního chování, které je v zemi ilegální už od dob kolonialismu, tedy více než sto let. (Ewins, 2011) Bahatiho návrh zákona zašel ale ještě dál. Podle preambule měl za cíl *„chránit opatrovanou kulturu Ugandy a zákonné, náboženské a tradiční rodinné hodnoty jejích občanů proti pokusům sexuálních aktivistů, kteří usilují o přenesení vlastních hodnot sexuální promiskuity na ugandský lid.“* (Návrh Anti-homosexuálního zákona, 2009, citováno dle Ewins, 2011, s. 151).

Oficiální zprávy říkají, že *„tato legislativa uznává fakt, že homosexuální orientace není vrozená a neměnná charakteristika“* (Cheney, 2012, s. 84) – tvrzení, které nejenže legitimizuje kriminalizaci homosexuálního aktu jako úmyslného chování, ale také zmocňuje anti-homosexuální aktivisty, aby i nadále tvrdili, že homosexualita je pro

africké kultury něco nového a cizího. Dalším důsledkem zákona a jeho hrozeb bylo, že bojovníci za práva LGBT komunity museli působit v ilegalitě. (Cheney, 2012)

V rámci mezinárodního právního systému neexistují žádné závazné normy, které by explicitně zakazovaly kriminalizaci homosexuality – dokonce ani v takové míře, jako je tomu v případě ugandského Anti-homosexuálního zákona, který je podle mnohých považován za signál začínající ‘genocidy gayů’ ve státě. A nakonec, i kdyby mezinárodní právo odsuzující tento zákon existovalo, neexistuje žádné opatření, které by nepovolovalo jeho návrh. Proto měla ugandská vláda v jeho předložení takovou volnost. (Englander, 2011)

Předkládaný návrh byl vlastně rozšířením a doplněním odstavce 145 již existujícího trestního zákoníku o explicitní kriminalizaci homosexuálních pohlavních aktů a dalších aktivit spojených s homosexualitou.

V definování činu samotné homosexuality uvádí odstavec 2 navrhovaného zákona obzvláště detailní definici:

„Osoba spáchá čin homosexuality když –

a) on proniká do řitního otvoru nebo úst jiného člověka stejného pohlaví penisem nebo jinou sexuální pomůckou;

b) on nebo ona používá nějaké předměty nebo sexuální pomůcky k pronikání nebo stimulování sexuálního orgánu osoby stejného pohlaví;

c) on nebo ona se dotýká jiné osoby s úmyslem spáchat homosexuální akt.

Osoba uznána vinou za homosexualitu tímto odstavcem by mohla být odsouzena na doživotí.“ (Návrh Anti-homosexuálního zákona, 2009, citováno dle Englander, 2011, s. 1274 -1275)

Do nebe nejvíce volajícím ustanovením, které vyvolalo mezinárodní pozornost a odpor, bylo zavedení zločinu ‘homosexuality s přitěžujícími okolnostmi’, který měl být trestán smrtí. Za ‘homosexuality s přitěžujícími okolnostmi’ bylo považováno:

1) když má dospělý pachatel homosexuální sex s osobou mladší 18 let;

2) když je pachatelem člověk nakažený HIV;

3) když je pachatel rodičem nebo opatrovníkem oběti;

4) když je pachatelem někdo, kdo je pro oběť autoritou;

5) když je oběť postižená;

6) když pachatel použije něco, čím omráčí nebo přemůže někoho dalšího s úmyslem mít homosexuální sex;

7) když je viníkem již mnohonásobný pachatel, tzn. člověk, který byl již dříve usvědčen ze zločinu homosexuality nebo příbuzného činu.

Každá osoba, která spáchá čin 'homosexuality s přitěžujícími okolnostmi' by měla být podle navrhovaného zákona povinna podstoupit lékařské vyšetření na zjištění HIV statusu. (Ewins, 2011)

Navrhovaný zákon také ukládal všem lidem povinnost, aby oznamovali předpokládané zločiny relevantním autoritám do 24 hodin, v opačném případě by čelili až třem rokům ve vězení. Velkou obavou mnoha lidskoprávních a nevládních organizací byl trestný čin 'napomáhání a podpory' homosexuality, se kterým návrh přišel. Někteří tvrdili, že toto ustanovení by mohlo brzdit preventivní programy proti HIV a syndromu získaného selhání imunity (*Acquired Immune Deficiency Syndrome, AIDS*). (Ewins, 2011) Zákon požadoval tresty za „pořízení, propagaci a šíření literatury nebo jiných materiálů vztahujících se k činu homosexuality.“ (Návrh Anti-homosexuálního zákona, 2009, citováno dle Englander, 2011, s. 1274) Měl za cíl zakázat i schvalování mezinárodních smluv, konvencí, protokolů, úmluv a deklarací, které by byly v rozporu s opatřeními zahrnutými v zákoně. (Englander, 2011) Klauzule 18 chtěla navíc ustanovit ugandskou domácí legislativu nad její povinnosti vůči mezinárodním lidským právům a po schválení Ugandě zajistila možnost anulovat mezinárodní závazky, které byly v rozporu s Anti-homosexuálním zákonem. Návrh zákona pamatoval i na Uganděany, kteří porušili ustanovení v zahraničí, a to dokonce v zemích, kde toto chování není trestným činem. Mohli být vydáni trestnímu stíhání a potrestáni v Ugandě. (New African, 2010)

Trestným činem se po schválení návrhu stala i činnost organizací, které s lidmi zapojenými do sexuálních aktivit s osobami stejného pohlaví pracují. (Strand, 2011) Autor zákona poznamenal, že „každý, kdo nevěří, že homosexualita je zločin, je sympatizant.“ (Thompkins, 2009, citováno dle Ewins, 2011, s. 148) Uganda se po schválení zákona stala první zemí na světě, kde heterosexuálové kvůli podpoře práv homosexuálů čelili několikaletému vězení. (Kretz, 2013)

Anti-homosexuální zákon jasně tlačil na kriminalizaci samotné existence homosexuality, údajně kvůli 'ochraně tradiční rodiny.' Podle Cheney (2012) je do očí bijící, jak byla 'tradiční rodina' v zákoně vychvalována, když mají Uganděané ve

skutečnosti velice ohebné rodinné uspořádání, které mimo jiných věcí zahrnuje například polygamii. (Cheney, 2012)

Bahati zákon ke schválení předložil v roce 2009, parlament ho ale označil za nadbytečný v kontextu s již existujícími zákony a jednání bylo odloženo. (Cheney, 2012) Úspěch mohl Bahati slavit až v prosinci 2013, kdy byl jeho návrh schválen a v únoru 2014 vstoupil podpisem prezidenta v platnost. (Karimi, Thompson, 2014) Zůstal v podstatě podobný tomu, který Bahati představil v roce 2009 s jednou evidentní výjimkou – byl odstraněn trest smrti za usvědčení z ‘homosexuality s přitěžujícími okolnostmi’. Za nejvyšší možný trest bylo ustanoveno doživotní vězení. (Kretz, 2013)

Prvního srpna 2014 ugandský Ústavní soud zákon zrušil, protože prošel parlamentem, aniž by se zasedání účastnila potřebná většina k vynášení rozhodnutí, které bylo v tomto případě tedy protiústavní. (The American Journal of International Law, 2014)

Nicméně i tak se zákon stal ikonickým iniciátorem vlny africké homofobie. Debata kolem homosexuality a násilí vůči lesbické, gay, bisexuální, transgender a intersexuální komunitě (*Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex*, LGBTI) pokračuje a šíří se za hranice Ugandy do dalších afrických zemí. (Cheney, 2012)

3.2.3.1 Homofobie

Homofobie je v ugandské společnosti všudypřítomným jevem. Její existence je evidentní napříč společenským uspořádáním. Kde má ale nenávistný postoj vůči homosexualitě svůj původ? (Englander, 2011)

Tato nenávist má mnoho kořenů. První z nich lze spatřit v křesťanství. Uganda je křesťanská země a argumenty na podporu anti-homosexuálních postojů vychází především z náboženských myšlenek. Odmítání homosexuality je velkou měrou ovlivňováno i zahraničními evangelickými skupinami, zejména těmi se základnou ve Spojených státech amerických (*The United States of America*, USA). Nejvýznamnější z nich je skupina *The Fellowship*, známá též jako *The Family*. Jedná se o jednu z nejvlivnějších křesťanských skupin na světě, která má silný a dlouhotrvající vliv na rozvoj ugandské sociální politiky, který započal daleko předtím, než skupina získala svou současnou roli, a to vymýtit z Ugandy homosexualitu. (Englander, 2011)

Důležitou roli v souvislosti s uvedením Anti-homosexuálního zákona sehrály i další americké křesťanské osobnosti. Měsíc předtím, než Bahati zákon představil, vystoupili tři američtí evangelíci – Scott Lively, Caleb Lee Brundidge a Don Schmierer na konferenci v Kampale, která se zaměřovala na „*homosexuály ohrožované biblické hodnoty a tradiční africkou rodinu.*“ (Englander, 2011, s. 1272) Konference, kde se diskutovalo o tom, jak „*udělat z gayů heterosexuály, jak gayové svádějí nezletilé chlapce a jak je gay hnutí institucí zla, jejíž cíle jsou zničit společnost založenou na manželstvích a nahradit ji kulturou sexuální promiskuity,*“ (Englander, 2011, s. 1272) se účastnily tisíce lidí. Hlásání homofobních názorů je pro pastory v Ugandě nejlepší způsob, jak zvýšit míru svého následování. (Englander, 2011) Jeden pastor například ugandským homosexuálům vzkázal: „*V Americe mají homouši práva. Tady je nemáte. Dokonce nejste ani lidi. Jste mimo společnost, protože se nechováte jako lidi.*“ (Boyd, 2013, s. 710)

Jelikož anti-homosexuální postoje jsou vlastní i Musevenimu a členům parlamentu, nedá se očekávat, že by řešení problému diskriminace LGBT komunity vzešlo od výkonné nebo legislativní moci, pokud nepřijde značný posun v politickém nebo společenském chápání homosexuality. Například kdyby Museveni ztratil moc nad Ugandou – nebo by zemřel – volba nového prezidenta by byla pravděpodobně výsledkem velkých kontroverzí. Paradoxně by ale mohla pomoci LGBT právům – hlavní opoziční lídr, Kizza Besigye, který stál proti Musevenimu ve volbách v roce 2006, totiž podporoval dekriminální homosexualitu. (Englander, 2011) A není sám, proti homofobii se vyjádřil i prezidentský kandidát pro rok 2016, Amama Mbazazi. (Boynton, 2015)

Stejný postoj jako současný prezident Museveni zaujímá i většina občanů. (Kretz, 2013) Podle *Global Attitudes Project* 96 % dotazovaných Ugandanů souhlasí s prohlášením 'Homosexualita by měla být zakázána.' (Human Rights Watch 2006, 2009, citováno dle Strand, 2011)

Podle Murrayho (1998) je příčinou homofobie především plození dětí, resp. neschopnost toto očekávání naplnit.

„V protikladu k homofobii s jakou jsou konfrontováni západní homosexuálové, není společenský tlak na Afričany, kteří touží po stejném pohlaví, spojen s jejich maskulinitou nebo feminitou, mentálním zdravím, objektem sexuální preference a jejich příčin, nebo morálním statutem sexuální preference – ale primárně s plozením dětí, zvláště způsobilých dědiců – a zachování tradičního obrazu manželského života.“ (Murray, 1998, citováno dle Cheney, 2012, s. 87)

Mnozí LGBT Ugandané jsou okolím tlačeni do volby mezi emigrací, životem v uprchlických táborech a setrváním v zemi, kde pouhá domněnka o homosexuální orientaci jedince může vyvolat násilnou odplatu. (Kretz, 2013)

Homofobie je v Ugandě velmi silně zakořeněná a bude těžké zemi z jejího vlivu vymanit. Pozitivní změnu mohly přinést prezidentské volby v roce 2016, ve kterých se o post hlavy státu ucházeli i kandidáti prosazující úplnou dekriminalizaci homosexuality.

3.2.3.1.1 Role médií a vražda Davida Kato

Na šíření homofobie napříč Ugandou mají výrazný vliv i média – hlavně od té doby, co se na scéně objevil Anti-homosexuální zákon. (Englander, 2011) Nejasně vymezené hranice novinářské svobody dovolily tamním médiím publikovat diskriminující prohlášení vůči lesbám, gayům, bisexuálům a transgenderům. (Strand, 2011) Část ugandských médií navíc aktivně spolupracuje na kampaních proti této komunitě lidí. (Human Rights Watch 2006, citováno dle Strand, 2011) Nejextrémnějším příkladem za všechny je *Rolling Stone* – ugandský bulvární týdeník, který 2. října 2010 publikoval článek '100 fotek největších homoušů z Ugandy' společně s adresami zmiňovaných homosexuálů. Pod fotografiemi byl umístěn jasně znějící pokyn: 'Pověste je.' (Amnesty International, 2011) Ti, jejichž jméno se na seznamu objevilo, se brzy stali obětí veřejného obtěžování a násilí. Mnoho z nich ze země uprchlo. Pár z nich ale takové štěstí nemělo, jako například David Kato, veřejnosti jeden z nejznámějších ugandských LGBT aktivistů, který byl ubit k smrti kladivem ve svém domě pouze necelé čtyři měsíce potom, co noviny otiskly jeho fotku. (Kretz, 2013) Giles Muhame, editor bulvárního týdeníku, odmítl jakoukoli zodpovědnost za tento zločin.

„Děje se mnoho zločinů, možná to nebylo kvůli tomu, že je gay. Chceme, aby vláda věšela lidi, kteří se do homosexuality zapojují, nechceme po veřejnosti, aby na ně útočila. Řekli jsme, že by měl být pověšen, ne ukamenován nebo napaden.“ (Desrus, 2011, s. 51)

Předtím, než byl zavražděn, obdržel Kato několik výhrůžek smrti. Pachatel se k činu nakonec přiznal a byl odsouzen ke třiceti letům vězení. Svou obhajobu postavil na tvrzení, že se pouze bránil sexuálním návrhům, které mu Kato údajně dělal. (Cheney, 2012) Ačkoli byla jeho vražda téměř jasným zločinem z nenávisti, ugandská policie označila zločin za loupež, která měla špatný konec. Tvrdili, že neexistuje žádný důkaz o tom, že Katova smrt má něco společného s tím, že byl jedním z mála otevřených gayů v zemi. To bylo ale spíše zbožným přáním ugandských představitelů než výsledkem racionálního posudku faktů. (Carman, 2011)

3.3.3.2 Kdo za tím stojí

V září 2009 představil člen parlamentu David Bahati Anti-homosexuální zákon – svůj vůbec první legislativní návrh – s tím, že věří, že *„homosexualita je chováním, které může být naučeno a odnaučeno“* a že je to *„jen špatné chování, které by nemělo být v naší společnosti dovoleno.“* (Ewins, 2011; The American Journal of International Law, 2014, s. 545) *„Mluvíme o kultuře, která není naše, kterou nesnášíme a která nám byla vnucena. Mluvíme o hrozbě pro rozmnožování,“* řekl také. (Desrus, 2011, s. 51)

Předložení návrhu bylo spojené s přítomností známých amerických evangelíků v Ugandě - v čele se Scottem Livelym. (Cheney, 2012) Ačkoli se od zákona distancují, je jim připisován velký vliv na jeho vznik. (Ewins, 2011) Bahati sám byl údajně s již zmiňovanou americkou nábožensko-politickou organizací *The Fellowship* silně spojen. (Sadgrove, 2012) Organizace sehrála důležitou roli už v samotných přípravách zákona. Když byl Bahati dotázán, zda existuje nějaké spojení mezi skupinou *The Fellowship* a zákonem, jednoduše odpověděl: *„Není tam žádné ‘spojení.’ Je to to samé. Zákon je The Fellowship.“* (Englander, 2011, s. 1271) Pouze několik dní po večeři s americkými a mezinárodními členy náboženské skupiny, předložil Bahati zákon parlamentu. (Englander, 2011)

Spojení s americkým evangelickým hnutím veřejně deklaroval i prezident Museveni se svou manželkou. *The Fellowship* označuje Museveniho za svého klíčového

muže v Africe. (Sharlet, 2009, citováno dle Cheney, 2012). Organizace ale měla v Ugandě vliv už dlouho předtím. Uganda od ní také obdržela více peněz než kterákoli jiná země. (Englander, 2011) Jak poznamenává Jeff Sharlet (2010):

„V posledních deseti letech [Fellowship] cpali miliony do ‘vedení rozvoje’ [v Ugandě] víc než v kterékoli jiné zemi a do ugandské pokladny přitekly od doby, kdy lídr The Fellowship povolil kohoutek prezidentovi Yowerimu Musevenimu, diktátorovi, který je Západem oslavován pro svou demokratickou rétoriku a křesťanskými konzervativci pro evangelický zápal v rámci režimu, miliardy zahraniční pomoci z USA.“ (Sharlet, 2010, citováno dle Englander, 2011, s. 1271)

Během posledních několika let se mnoho nových stoupenců³ křesťanské komunity v Kampale aktivně zapojilo do protestů proti homosexualitě. V mnoha případech je Kampala chápána jako nová základna světového křesťanství a církvev jako platforma pro společenské protesty. (Boyd, 2013)

V mobilizaci anti-gay nálad mezi věřícími hrají důležitou roli hlavně vysoce postavení pastoři. Veřejnosti nejznámějším je pastor Martin Ssempe z *Makerere Community Church*, který vede *Inter-Faith Rainbow Coalition Against Homosexuality*. (Sadgrove et al., 2012) Ačkoli byl Ssempe v některých mezinárodních kruzích terčem posměchu, v Ugandě se stal velmi populární a veřejně uznávanou osobností, což s sebou přineslo třeba i předsednictví v *National Task Force Against Homosexuality*. (Cheney, 2012)

Již dříve zmiňovaný Scott Lively, který o sobě tvrdí, že ví o homosexualitě „mnohem víc než kdokoli jiný na tomhle světě,“ (Johnson 2010, citováno dle Cheney, 2012, s. 84) prohlásil, že gayové nechtějí jen ovládnout svět, ale navíc ohrožují společnost zvyšováním míry rozvodů, násilím na dětech a šířením viru HIV. Legalizování homosexuality je podle něj na stejné úrovni jako akceptování „zneužívání dětí nebo sexu se zvířaty.“ (Kaoma, 2010) Popřel, že na práva gayů by mělo být nahlíženo jako na lidská práva a v závěru varoval, že američtí homosexuálové přicházejí, aby rekrutovali mladé lidi k homosexuálnímu stylu života, a takoví musí být zastaveni. (Kaoma, 2010)

---

³ ‘Noví stoupcí’ je termín obvykle spojený s pentekostálními nebo nenedenominačními církvemi, které apelují zejména na mladé lidi v Kampale a chtějí se odlišit od tradičních, hlavních proudů křesťanství, které v Ugandě dlouhodobě dominují. (Boyd, 2013)

Cheney (2012) přichází s názorem, že američtí političtí a náboženští představitelé využívají postkoloniální ztrátu paměti o africké sexuální diverzitě k posílení anti-homosexuálních diskuzí a strhnutí afrických lídrů na svou stranu. Násilí proti homosexuálům pramení z dobře organizované kampaně přemístit americkou kulturní válku na místa přístupná jejich anti-homosexuálním postojům. Američtí konzervativní evangelíci tak udělali z Ugandy místo pro svou bitvu s homosexualitou. (Cheney, 2012) Obdobně mluví i aktivistka za LGBT práva, Kasha Jacqueline Nabagesera, která tvrdí, že Američané přišli se svými agendami, které byly v USA odmítnuty, a začali Uganděanům vymývat mozky spekulacemi, že se homosexuálové chystají zabrat jejich zemi i děti. (Oates, 2011)

Ačkoli navrhovatelem zákona byl David Bahati, stěžejní vliv na jeho formulaci měli američtí evangelíci, konkrétně nábožensko-politická organizace The Fellowship, která v Ugandě našla živnou půdu pro své homofobní názory a postoje.

3.3.3.3 Mezinárodní ohlasy

Snaha o zavedení Anti-homosexuálního zákona v Ugandě nezůstala bez značné mezinárodní odpovědi. K navrhovanému zákonu se postupně vyjadřovali vrcholní představitelé států po celém světě, kteří neskrývali své rozčarování a pozastavovali se nad otázkou lidských práv.

Největší pozornost si návrh zákona získal v Evropě a USA, kde zrovna zuřila válka kolem otázek stejnopohlavních sňatků a vojenské služby. (Cheney, 2012) Státy i nevládní organizace žádaly ugandskou vládu o zamítnutí zákona a hrozily odstřižením zahraniční pomoci, pokud by zákon parlamentem prošel. (Sadgrove et al., 2012)

Jak už bylo řečeno, k největším kritikům navrhovaného zákona patřily USA v čele s prezidentem Barackem Obamou, který zákon odmítl se slovy:

„Spojené státy vytrvale stojí za ochranou základních svobod a univerzálních lidských práv. Věříme, že s lidmi kdekoli na světě by se mělo zacházet stejně, s důstojností a respektem...Anti-homosexuální zákon v Ugandě bude něčím víc než jen urážkou a nebezpečím pro tamní gay komunitu. Bude to také krok zpět pro všechny Uganděany, který se nechvalně odrazí na ugandských závazcích k ochraně lidských práv. Bude to také znamenat vážný krok zpět pro všechny, kteří sdílí závazek ke svobodě, spravedlnosti a rovným právům. Jak jsme se již vyslovili prezidentu Musevenimu, přijmutí tohoto zákona zkomplikuje naše hodnotné vztahy s Ugandou.

V čase, kdy bohužel vidíme vzrůstající zprávy o násilí a obtěžování cílené na členy LGBT komunity od Ruska po Nigérii, skláním se přede všemi v Ugandě a po celém světě, kteří zůstávají oddaní respektování lidských práv a základní lidské důstojnosti.“ (The White House, 2014, citováno dle The American Journal of International Law, 2014, s. 545)

Další kritika na předkládaný zákon se z úst prezidenta Obamy snesla přímo na akci *National Prayer Breakfast*, každoroční události pořádané skupinou *The Fellowship*, která se značnou měrou o zákon zasadila. Obama řekl:

„Můžeme nesouhlasit s homosexuálními sňatky, ale určitě můžeme souhlasit s tím, že je nehorázné stíhat gaye a lesby za to, kým jsou, ať už tady ve Spojených státech nebo...extrémněji v odporných zákonech, které byly nedávno navrženy v Ugandě.“
(The White House, 2010, citováno dle Englander, 2011, s. 1308)

Dalším hlasitým kritikem z řad vysokých amerických představitelů byl senátor Oregonu Ron Wyden, který prohlásil, že pokud by se návrh stal zákonem, Uganda by neměla nárok na benefity ze Zákona o africkém růstu a příležitostech (*African Growth and Opportunity Act*, AGOA). Ten vyžaduje, aby přijímající země nebyly zapojeny do porušování mezinárodně uznávaných lidských práv, což by Uganda přijetím zákona nedodržela. (Ewins, 2011) AGOA, který byl založen v roce 2000 za účelem ekonomického růstu Afriky, který pro subsaharské země spočívá v bezcelním a bezkvótním přístupu do USA, v technické asistenci a podpoře obchodních kapacit, konkrétně ustanovuje, že se benefitující země „*neúčastní porušování mezinárodně uznávaných lidských práv...a spolupracují na mezinárodních snahách eliminovat porušování lidských práv.*“ (Zákon o africkém růstu a příležitostech, 2000, citováno dle Ewins, 2011, s. 153) Tento požadavek je v americkém Zákoně o zahraniční pomoci z roku 1961 popsán jako „*právo na život, svobody a bezpečnost člověka.*“ (Zákon o zahraniční pomoci, 1961, citováno dle Ewins, 2011, s. 153) Každý stát, který čerpá výhody ze členství v AGOA a současně kriminalizuje homosexuální pohlavní styk nebo systematicky diskriminuje na základě sexuální orientace, může riskovat ztrátu své způsobilosti tyto benefity přijímat. (Ewins, 2011)

AGOA v současnosti sdružuje 39 afrických zemí, které ze spolupráce s USA benefitují. Dvacet čtyři z těchto národů se přitom staví k homosexualitě odmítavě a kriminalizuje ji. Situaci v jednotlivých zemích ilustruje tabulka 2.

Tabulka 2: Africké země spadající pod AGOA a jejich postoj k homosexualitě

Země AGOA, kde homosexualita je legální	Země AGOA, kde homosexualita je nelegální
Benin	Angola
Burkina Faso	Bostwana
Kapverdy	Burundi
Čad	Kamerun
Kongo	Komory
Džibutsko	Etiopie
Gabon	Ghana
Guinea Bissau	Guinea
Pobřeží slonoviny	Keňa
Madagaskar	Lesotho
Mali	Libérie
Niger	Malawi
Rwanda	Mauritánie
Sv. Tomáš	Mauricius
Jihoafrická republika	Mozambik
	Namibie
	Nigérie
	Senegal
	Seychelly
	Sierra Leone
	Tanzanie
	Togo
	Uganda
	Zambie

*Data dostupná z: www.agoa.info/profiles.html a Rahlan, Margolis. 2014. Report: The State of Human Rights For LGBT People in Africa. Upraveno autorkou.

Poté, co byl zákon roku 2014 parlamentem schválen a Museveni ho svým podpisem potvrdil, udělaly západní země a organizace to, co slibovaly už na začátku – odstřihly Ugandě finance. Během několika dnů od jeho schválení odsunula Světová banka 90 milionů dolarů na půjčkách a Dánsko, Nizozemsko a Norsko odvolaly

plánovanou pomoc ve výši více než 15 milionů dolarů. V polovině března se přidaly i USA, které pozastavily přísun 6,4 milionů dolarů. (The American Journal of International Law, 2014)

Podle Englandera (2011) je také potřeba, aby zahraniční vlády rozšířily ochranu, kterou by byly schopny poskytnout LGBT Ugandě. Měly by ignorovat heterosexistický rámec myšlenek, že azyl zasluhují pouze gayové, kteří 'se dostatečně chovají jako gayové' a měly by přikládat větší vážnost žádostem Ugandě o azyl kvůli strachu z perzekuce. (Englander, 2011)

Anti-homosexuální zákon vyvolal debatu na mezinárodní úrovni o sexuální diverzitě v Ugandě a v Africe vůbec. Pozornost, kterou na sebe zákon strhl, by mohl posílit ugandské hnutí za gay práva, protože mlčení kolem homosexuality bylo prolomeno. Ugandští gay aktivisté byli zváni, aby mluvili na mezinárodních konferencích o sexuálních právech, a za svou odvahu promluvit sklízeli obdiv. (Cheney, 2012)

3.4 Boj za práva LGBT komunity

Sexuální menšiny jsou v Africe velmi slabě organizované a mají jen málo podporovatelů, kteří při nich stojí. V zemích jako je Uganda, kde je homosexualita dodnes trestána, navíc po dekády působili američtí náboženští konzervativci a podporovali anti-homosexuální smýšlení. (Kaoma, 2015)

V Ugandě je jen 5 % lidí ochotno říct, že podporují práva LGBT lidí – a to i v bezpečí svých domovů, kde trest nehrozí. Hrozba potrestání eliminuje i vznik institucionální struktury vytvářené LGBT lidmi a jejich podporovateli. Organizace jako *Sexual Minorities Uganda* (SMUG) a další spolky bojující za kulturní integraci a politickou legitimitu, mohou být bržděny jak na poli veřejném, tak soukromém. (Kretz, 2013)

3.4.1 Sexual Minorities Uganda (SMUG)

Organizace *Sexual Minorities Uganda* (SMUG) byla založena v březnu 2004 jako nevládní LGBTI síť zaměřující se na záležitosti lidských práv v souvislosti se sexuální orientací nebo genderovou identitou. Zabývá se ochranou a podporou lidských práv leseb, gayů, bisexuálů a transgenderů v Ugandě. K dnešnímu dni sdružuje osmnáct LGBTI organizací a úzce spolupracuje s regionálními i mezinárodními lidskoprávními

institucemi a osobami na ukončení diskriminace a nespravedlnosti vůči LGBTI občanům Ugandy. (Sexual Minorities Uganda, 2015)

Samotná pomoc LGBT komunitě je v Ugandě téměř hrdinským činem. Aktivisté čelí neustálé hrozbě, že budou za svou práci zbiti, zatknuti nebo dokonce zabiti. Do následujících několika podkapitol jsem vybrala podle mého názoru tři nejvýznamnější osobnosti ugandské LGBTI scény: dvě pracující pod záštitou SMUG a jednu, která za svůj aktivismus zaplatila životem.

3.4.1.1 Frank Mugisha

Frank Mugisha je jedním z nejvýraznějších obhájců LGBT práv v Ugandě. Je výkonným ředitelem SMUG a zastupuje LGBT Uganděany, kteří čelí vězení nebo dokonce smrti kvůli své sexuální orientaci. (LGBT History Month, 2015a)

Když mu bylo 14 let, svěřil se své striktně katolické rodině se svou orientací. Mnoho jejích členů a přátel s ním nechtělo mít nic společného. Jejich odmítnutí ho později inspirovalo k založení *Icebreakers Uganda*, skupiny, která pomáhá mladým lidem s jejich *coming outem*. (LGBT History Month, 2015a)

V roce 2014 veřejně vystoupil proti Anti-homosexuálnímu zákonu a vyhrazoval se i proti americkému evangelíkovi Scottu Livelymu, kvůli podílu na jeho vzniku. (LGBT History Month, 2015a)

Za svou práci obdržel cenu *Robert F. Kennedy Human Rights Award* a *Thorolf Rafto Memorial Prize*. V roce 2014 byl dokonce nominován na Nobelovu cenu míru. (LGBT History Month, 2015a)

3.4.1.2 Kasha Jacqueline Nabagesera

Kasha Jacqueline Nabagesera je ugandskou LGBT aktivistkou bojující za práva a lepší životní podmínky LGBT komunity v Ugandě. Měla dost odvahy na to, aby veřejně vystoupila v televizi a stala se tak jednou z prvních, kteří otevřeně mluvili o své homosexuální orientaci. (Human Rights Office City of Nuremberg, b.r.)

V roce 2003 založila organizaci *Freedom and Roam Uganda* (FARUG).⁴ Jde o jedinou výhradně lesbickou, bisexuální a transgender organizaci v Ugandě, která bojuje proti diskriminaci na základě sexuální organizace. (Oates, 2011) Po deseti letech

---

⁴ Freedom and Roam Uganda (FARUG) je jednou z organizací, která spadá pod Sexual Minorities Uganda (SMUG).

ve funkci výkonné ředitelky se jí Nabagesera v roce 2013 vzdala a zaměřila své snahy na budování komunity a advokacii. (The Right Livelihood Awards, 2015)

Nabagesera navíc pracuje i s prostitutky, HIV/AIDS pacienty a ženami. Vytvořila také 'bezpečnostní tým', který je schopný rychle odpovědět na porušování lidských práv a zatýkání LGBT lidí a poskytnout podporu a solidaritu obětem. Každoročně organizuje akci *Pride Uganda* a snaží se zvýšit vnímavost širší ugandské společnosti k LGBT osobám a jejich právům prostřednictvím distribuce letáků. (The Right Livelihood Awards, 2015)

Za svou práci pro LGBT komunitu obdržela v roce 2011 ocenění *Martin Ennals Award*, které náleží bojovníkům za lidská práva a o dva roky později získala cenu *Nuremberg International Human Rights*. V roce 2015 se stala laureátkou *The Right Livelihood Award*. (The Right Livelihood Awards, 2015)

3.4.1.3 David Kato

David Kato vyrůstal v konzervativní rodině na malé ugandské vesnici. Neustále mu bylo vštěpováno, že zamilovat se do muže je špatné. V 90. letech se přestěhoval do Jihoafrické republiky, aby se věnoval kariéře učitele. Inspirován jihoafrickým LGBT hnutím, se sám stal aktivistou. (LGBT History Month, 2015b)

V roce 1998 se vrátil do Ugandy s odhodláním odstranit homofobii a stal se zakladatelem místního hnutí za LGBT práva. Navzdory rizikům se zúčastnil televizní konference o právech LGBT komunity. Byl zatčen a několikrát zbit. To ho ale od práce neodradilo a v roce 2004 spoluzakládal *Sexual Minorities Uganda*, první ugandskou organizaci bojující za práva LGBT komunity. (LGBT History Month, 2015b)

Po tom, co ugandský bulvár publikoval jména a fotky gay aktivistů, včetně Kata, dal noviny společně s Nabageserou a transgender aktivistou Onziemou k soudu. Soud vyhráli. Kato byl ale o čtyři měsíce později ubit k smrti kladivem ve svém domě. Místní autority tvrdí, že jeho smrt nemá s jeho sexuální orientací co dělat. Přátelé a mezinárodní společenství jsou ale přesvědčeni o opaku. (LGBT History Month, 2015b)

4. Senegal

Senegal – země v západní části afrického kontinentu, která je, snad díky své koloniální minulosti, nazývána Paříží západní Afriky. (Cestovní kancelář Livingstone, b.r. a) Rozkládá se na území o výměře 196 722 km² a žije zde 13,5 milionů obyvatel (z toho více než 1 milion lidí obývá hlavní město Senegalu, Dakar). Etnické složení senegalské populace je velmi pestré – střetávají se zde většinoví Wolofové (43 % populace), Pularové (téměř 24 % obyvatelstva Senegalu), Sererové (téměř 15 % populace) a další, početně méně zastoupená etnika jako Jolové, Mandinka nebo Soninko. Úředním jazykem je francouzština, ale rozšířené jsou i jazyky zmiňovaných etnik – nejvíce wolofština. Výrazně dominantním náboženstvím je islám, následovaný křesťanstvím (převážně římskokatolická církev), jak lze vyčíst z grafu 2 (domorodá náboženství tvoří zanedbatelné procento). (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, b.r.b)

Graf 2: Náboženské složení obyvatelstva v Senegalu

*Data dostupná z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/senegal/. Upraveno autorkou.

Většina věřících hlásících se k islámu náleží k jeho sunnitské větvi (asi 90 %), ovšem je pravdou, že od 80. let 20. století 'konvertují' mnozí věřící k šíitským názorům, které jsou v západní Africe rozšířenější. Muslimská bratrství, která v současnosti v Senegalu dominují, jsou Mouride a Tidjane. Jejich členové jsou hlavně nevzdělaní

lidé, kteří jsou závislí na interpretaci náboženských textů z úst spirituálních vůdců a imámů.⁵ (Human Rights Watch, 2010a)

Historie Senegalu je spjata s evropskou kolonizací. Senegalské území objevili Portugalci, později tu své osady založili i Britové a Nizozemci, ale v polovině 19. století oblast obsadili s konečnou platností Francouzi. Senegal získal na Francii nezávislost v roce 1960. (Camara, 2014) Dnes sám sebe prezentuje jako tolerantní a stabilní demokracii v čele s prezidentem Macky Sallem. (Human Rights Watch, 2010) Od roku 2008 ale v zemi eskaluje násilí zaměřené proti LGBT komunitě, které si získalo pozornost i na mezinárodní půdě.

4.1 Historie vnímání homosexuality

Z historických materiálů je zřejmé, že homosexualita v Senegalu existovala ještě před příchodem evropských kolonizátorů. Většinou společností byla bez problému přijímána a tolerována. S příchodem francouzských osadníků se ale situace změnila a homosexuálové byli považováni za hrozbu nejen pro svou domovinu, ale i pro francouzské koloniální zájmy.

4.1.1 Předkoloniální období

Před příchodem kolonizátorů byla homosexualita dobře viditelná a známá hlavně v tradicích Wolofů. Ti měli pro homosexuály i staré wolofské pojmenování – gor-digen. (Afrol News, 2010). Žili společně se zbytkem populace, která byla převážně muslimská a považovala je za nejzábavnější společníky. (Gorer, 1935, citováno dle M'Baye, 2013) Ovšem moralistické názory kolonialistů, které později přejalo dominantní muslimské duchovenstvo, postupně vedly k potlačení této kultury. (Afrol News, 2010)

4.1.2 Období kolonialismu

V začátcích koloniálního období byla hlavně senegalská metropole známá pro svou otevřenost a toleranci k homosexuálům i homosexuální prostituci. Corre (1894), francouzský námořní doktor nasazený v Senegalu v 70. letech 19. století, píše, jak potkal mnoho místních „v ženských šatech a s chováním žen, kteří se živilí prostitucí.“ (Afrol News, 2010) Jeho svědectví zůstalo nejstarším písemným pojednáním o homosexualitě v Senegalu. (Afrol News, 2010)

---

⁵ Imám představuje největší náboženskou nebo světskou autoritu v rámci muslimských zemí. (Slovník cizích slov)

Cestovatel Geoffrey Gorer (1962) poznamenal, že tito muži „*společensky žádným způsobem netrpěli, ačkoli muslimové odmítali jejich náboženské pohřby.*“ (Afrol News, 2010) Francouzské koloniální autority vinily z této praktiky muslimskou kulturu, která v té době zůstala Evropany nepochopena. Netolerance vůči homosexualitě ale pomalu rostla, a to hlavně mezi staršími věřícími, jak dokumentoval britský historik Michal Crowder, který po západní Africe cestoval v 50. letech 20. století. Avšak ještě v této době byl Dakar považován za ‘gay město západní Afriky’ a nikdo se tu za svou homosexualitu nestyděl. (Afrol News, 2010)

Corre (1894) píše o sexuálním chování francouzských vojáků v Senegalu vyčítavě, ačkoli vyjadřuje pochopení pro potřeby mladých mužů, kteří jsou daleko od domova, svých rodin a přítelkyň. Nicméně odsuzuje hlavně vliv místní populace, který vidí jako ohrožující pro mužství a poctivost koloniálních vojáků a jako oslabující pro francouzskou misi. Podle Corrovy teorie to jsou vojáci, kteří musí být chráněni před úpadkem francouzských kolonií. (M’Baye, 2013)

Situace se dramaticky změnila v 19. století, kdy francouzský vědecký diskurz zahájil psychiatrickou patologizaci homosexuálů a transgenderů. Francouzští vojáci byli pro domnělé homosexuální aktivity trestáni, protože tyto skutky ohrožovaly image maskulinního a neposkvrněného národa, kterou si Francie vytvořila kvůli kontrole žen a koloniálních teritorií – oboje viděla jako zkažené. Mnoho francouzských koloniálních autorů pak homosexualitu vykreslovalo jako životní styl, který oslabuje francouzské civilizátorské mise v Africe. (M’Baye, 2013)

Gaudio (2009) argumentuje, že kolonizátoři ustanovili „*pracovní, vzdělávací a domácí politiky, které předpokládaly (a zaváděly) evropskou představu o genderu a sexualitě v afrických podmínkách, stejně jako kulturní ideje mužského živatele rodiny a ženu v domácnosti.*“ (Gaudio, 2009, citováno dle M’Baye, 2013, s. 119). V tomto směru byl kolonisty založený homofobní diskurz součástí jejich mise. (M’Baye, 2013)

Z historie je tedy zřejmé, ostatně stejně jako v případě Ugandy, že homosexualita měla v Senegalu svou tradici, a pokud je něco důsledkem evropské kolonizace, tak je to právě homofobie, kterou francouzští osadníci do země přinesli.

4.2 Současné vnímání homosexuality

Současná situace kolem homosexuality v Senegal je stejně jako v mnohých dalších afrických zemích napjatá. Homosexuálové čelí diskriminaci na všech úrovních společenského života a nezáleží na tom, jestli je jejich orientace skutečně menšinová, nebo se to okolí jen domnívá.

Jedenáct let po získání nezávislosti provedl Raymon Schenkel první vědecký výzkum o sexualitě v Senegal. Ten odhalil, že téměř 18 % mužských respondentů mělo za dobu svého života homosexuální zkušenost. Výzkumník poukázal také na viditelnost homosexuality v Dakaru. Ten zůstal gay metropolí západní Afriky i během 70. a 80. let 20. století. Během 80. let se ale začaly postoje měnit. Někteří muži se místo wolofského termínu *'gor-digen'* začali identifikovat francouzským *'homosexuèles'*. To mělo, spolu s rostoucími homofobními tendencemi v Africe, destruktivní vliv na wolofskou kulturu. (Afrol News, 2010)

Na začátku tohoto tisíciletí začala být homosexualita tabuizována. Místa setkávání gayů byla občanům stále velmi dobře známá, ale většina večírků se začala pořádat v utajení. (Afrol News, 2010)

Kolem roku 2005 se Dakar stával stále více konzervativním. Zatímco centrum města dřív žilo nočním životem, dnes je ve stejné linii s ostatními muslimskými městy. Noční život, alkohol a sex jsou tabu. A homosexualita se zařadila mezi ty největší. (Afrol News, 2010)

Někteří popisují homosexuály jako zvrhlíky, jiní homosexualitu vykreslují jako nemorální praktiku a evropský import a Afriku jako homosexualitou nedotčenou. (M'Baye, 2013) Wolofská kultura *gor-digenů* je již dnes potlačena. Senegal se stal centrem homofobie v západní Africe a Dakar, dříve útočiště homosexuálů z celého regionu, je dnes zdrojem gay uprchlíků. (Afrol News, 2010) Homosexualita je v Senegal nelegální, homosexuálové čelí izolaci, znevažování, předsudkům, násilí a dalším formám útlaku. Africká tolerance byla nahrazena koloniální netolerancí, a dokud se bude na homosexualitu nahlížet jako na nepřirozenou a trestuhodnou, bude nenávist vůči homosexuálům stále vítězit. (M'Baye, 2013)

4.2.1 Ústava

Článek 7 senegalské ústavy začíná slovy: „*Lidská bytost je posvátná. Lidská bytost je nedotknutelná. Stát by měl mít povinnost ji respektovat a chránit.*“ (Článek 7 senegalské ústavy, citováno dle Human Rights Watch, 2010a, s. 67) Tato hodnota lidského bytí, která je shodná s náboženskými zásadami a tradiční senegalskou kulturou, je ale porušována, když vysocí náboženští i političtí představitelé státu iniciují násilí proti skupině obyvatelstva kvůli jejich sexuální orientaci a genderové identitě. (Human Rights Watch, 2010a)

Článek 24 senegalské ústavy dává náboženským institucím a komunitám autonomii a právo na rozvoj. Nicméně toto právo předpokládá ‘respekt k veřejnému pořádku’. Volání po perzekucích a zabíjení jedinců na základě jejich sexuální orientace a genderové identitě z úst náboženských autorit je též jasným porušením tohoto ustanovení. (Human Rights Watch, 2010a)

4.2.2 Trestní zákoník

Článek 319-3 senegalského trestního zákoníku z července 1965 kriminalizuje sexuální akty ‘proti přírodě’ pěti lety vězení a pokutou. (Valenza, 2013) V trestním zákoníku konkrétně stojí: „*Kdokoli spáchá nezákonný nebo nepřírozený akt s osobou stejného pohlaví bude potrestán v rozsahu mezi jedním a pěti roky vězení a pokutou od 100 000 do 1 500 000 franků. Jestliže je čin spáchán s osobou mladší 21 let, vždy bude udělen ten nejvyšší trest.*“ (Článek 319-3 senegalského trestního zákoníku, 1965, citováno dle Iaccino, 2014)

Ačkoli zákon údajně kriminalizuje čin a nikoli charakter, ve skutečnosti je nástrojem, který je cíleně používán na určité typy lidí. (Human Rights Watch, 2010b) Od doby, kdy zákon vstoupil v platnost, není v Senegalů žádný prostor, kde by se mohli gayové beze strachu scházet, protože stíhání je založeno především na vzhledu a pouhém podezření z homosexuálních aktivit. (Valenza, 2013) Zákon jde ruku v ruce s vládním selháním v ochraně leseb, gayů, bisexuálů a transgenderů před násilím a další marginalizací už tak zranitelné populace. (Human Rights Watch, 2010b)

Podle senegalského prezidenta Macky Salla není země na dekriminálníci homosexuálních styků připravena a navzdory zákonu tvrdí, že gayové za svou orientaci trestáni nejsou. (Iaccino, 2014) Pravdou ale je, že článek 319-3 trestního zákoníku řadí

Senegal mezi nejvíce homofobní národy na světě. Podle Saize (2004) je Senegal z hlediska kriminalizace homosexuality srovnatelný se zeměmi jako je Sýrie, Nikaragua nebo Kuvajt, které odmítají uznat sexuální orientaci jako lidské právo. (Saiz, 2004, citováno dle M'Baye, 2013)

4.2.3 Homofobie

Senegal je díky zákonu, který homosexualitu staví na úroveň trestného činu, jedním z nejvíce homofobních států světa. Za netoleranci a nesnášenlivostí vůči mužům majících sex s muži (*Men who have Sex with Men, MSM*) stojí jak vysocí státní a náboženští představitelé, tak i média, skrze která získávají autority prostor pro manipulování s veřejným smýšlením, a která často sama útoky proti homosexuálům podněcují.

Ten, kdo se v Senegalu narodí jako homosexuál, se narodí do země, kde ho vláda považuje za kriminálního a náboženští lídři chtějí jeho smrt. Ačkoli jde údajně o sekulární republiku, je Senegal silně ovlivněn islámskými lídry jako je Serigne Bara Mbacké, imám muslimského bratrství Mouride, které je nejsilnějším v Senegalu. (Valenza, 2013) V roce 2009 v rozhovoru pro senegalské noviny Mbacké na adresu homosexuálů řekl: „*Potřebujeme dostat tyto kriminálníky a veřejně je zabít, a já budu první!*“ (Valenza, 2013)

Homosexuálové v Senegalu čelí urážkám, bitím, vydírání, je jim vyhrožováno a ve vězení jsou vystavováni mučení bez možnosti domoci se spravedlnosti nebo ochrany ze strany policie, společnosti nebo náboženských představitelů. (Human Rights Watch, 2010b)

Homofobie je nástroj, jak odvrátit pozornost populace od sociálních a ekonomických podmínek země. Morální argumenty pomáhají lídrům odvrátit pozornost od státních selhání a umožňují jim vinit a označit subkultury – homosexuály a transgendery – za posly úpadku jejich státu. (M'Baye, 2013) V květnu 2009 tehdejší senegalský premiér Souleymane Ndéné Ndiaye odsoudil šíření homosexuality v Senegalu a vyzval „*náboženské představitele a věřící k boji proti této praktice, která je znakem krize hodnot a nebezpečí.*“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 7-8) Charakterizujíc homosexuální praktiku jako formu 'útoky proti islámu' a 'mor', slíbil, že se ministři vnitra a spravedlnosti zapojí do tohoto boje „*proti metle moderních časů,*

homosexualitě.“ (Human Rights Watch, 2010b, s. 8) Tato strategie samozřejmě uvaluje vinu na lidi, kteří jsou sami oběťmi státního selhání. (M´Baye, 2013)

Americký výzkumník, Ryan Thoreson, říká:

„Mnoho LGBT lidí je ve vnitřním nebo vnějším exilu. Musí se stěhovat z místa na místo, protože jejich domovy nejsou bezpečné a jestliže sousedi, rodiny nebo komunity zjistí, že jsou LGBT nebo o tom vznikne nepodložené tvrzení, jsou z komunity často vyloučeni nebo čelí vážnému násilí ze strany vlastní rodiny. Existují také zprávy o tom, že těla lidí, o kterých se ostatní domnívali, že patřila LGBT lidem, byla v několika městech na muslimských hřbitovech vykopána a vhozena zpátky na pozemek rodiny nebo byla pohozena vedle silnice.“ (Diaz, 2010)

Dále říká, že pokud je o někom v Senegalu známo, že je gay, je to pro ostatní ospravedlňující skutečnost pro urážky a napadání, okrádání přímo na ulici nebo v jeho domě. Lidé nevěří, že je možné být muslimem a gayem zároveň. (Diaz, 2010)

Útoky proti homosexuálům začaly eskalovat v roce 2008, kdy magazín *Icône* publikoval článek o domnělé gay svatbě, který odstartoval nepřátelskou kampaň proti MSM komunitě. Od té doby jsou senegalští gayové oběťmi nevybíravých útoků ze strany veřejnosti, politických lídrů i náboženských představitelů, kteří jejich identitu přisuzují vlivu nefunkčních západních praktik a vykreslují homosexualitu jako nepůvodní a nepřirozený import ze zahraničí, který je hrozbou pro kulturní, morální a sociální vyrovnanost země. (M´Baye, 2013)

Homofobie má v Senegalu sexistickou podstatu, která je evidentní v obecném chápání, že všichni gayové jsou sexuálně pasivní a tudíž zženštilí. Násilí je proto směřováno především proti mužům, kteří nejsou dost mužní. *‘Clandestines’* – muži, kteří mají sex s muži, ale jsou ve své sexuální roli výhradně aktivní a mají maskulinní genderové vystupování, tudíž nejsou okolím identifikováni jako gayové, jsou často těmi, kdo je fyzicky a verbálně agresivní směrem ke *‘skutečným’* homosexuálům. Ti jejich chování chápou jako součást strategie odvrátit podezření od jejich vlastních sexuálních preferencí a praktik. V kontextu, kdy pouhé podezření na homosexuální styk může stát člověka život, to není překvapivé. (Human Rights Watch, 2010a)

K homofobním náladám v zemi přispívá velkou měrou policie. Nelze očekávat, že se na ni budou jedinci, kteří jsou bytí jen domnělými homosexuály, obracet, když budou

napadeni nebo jim bude vyhrožováno. Policie se totiž v mnoha případech sama obrátí proti obětem těchto útoků. (Human Rights Watch, 2010a)

Jak už bylo řečeno, k vyvolání diskriminačních postojů a akcí stačí pouhé podezření na homosexualitu jedince, náhodné spojení s někým, o kom se ví nebo předpokládá, že je gay. Strach z prozrazení má na chování jedince velký vliv. Gayové mají největší strach z toho, že by pravdu o jejich sexuální orientaci mohla zjistit jejich rodina a vydělila by je. (Human Rights Watch, 2010a)

Profesor Cheikh Ibrahima Niang, sociální antropolog na *Cheikh Anta Diop University of Dakar*, který intenzivně pracoval v oblasti HIV/AIDS prevence v MSM komunitě, vysvětluje důležitost rodiny v Senegal:

„Jste součástí dynamického kolektivu. Nemůžete žít sami. Osamocené žití je chápáno jako prokletí. Nejhorší slovo pro ‘chudé’ [ve wološtině] je ‘osamoceny’. Jestliže je někdo [ekonomicky] chudý, lidé se budou ptát ‘ale je sám?’ Být chudý v ekonomickém smyslu je v pořádku, dokud máte svou rodinu. Až když přijdete o peníze a jste sami, lidé si vás přestanou všimnout a stanete se zranitelným. Ztráta rodiny je jako ztráta vlastní sebeúcty, zničí to vaši identitu.“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 52)

Navíc velká míra nezaměstnanosti a chudoby v Senegal, stejně jako relativně malá míra populace v produktivním věku, znemožňuje žít bez podpory rodiny. Situace je často taková, že jeden vydělávající člen podporuje zbytek rodiny a většina lidí si nemůže dovolit tuto podporu a spojení s rodinou ztratit. (Human Rights Watch, 2010)

Velký vliv na homofobní smýšlení celé senegalské populace mají – jak už bylo řečeno v úvodu kapitoly – i média. Novináři ignorují hlasy samotných homosexuálů, kritické názory vůči nelegálnosti homosexuálních styků i dopad anti-gay šílenství na životy napadaných jedinců. Stávají se propagátory netolerance a sami násilí proti gayům podněcují. Homosexualita je médiu často označována za důsledek kolonialismu. Jeden titulek například říkal:

„Homosexualita je mentální nemoc zděděná od koloniálních Francouzů...Homosexualita je životní styl odporující našim hodnotám a našemu způsobu života. Muži nebo ženy, kteří se vydají touto cestou, jsou zpravidla velmi inteligentní, ale trpí posedlostí tělesným potěšením nebo materiálním bohatstvím...Bohužel, Senegal je obětí mezinárodního pohledu

a chudoby...Evropané nás vidí jako své poddané, vysmívají se našim hodnotám, ale všichni využívají naše přírodní zdroje. Evropa odmítá přijmout polygamii, muslimské šátky ve školách, ale akceptuje, že homosexuálové přijíždí trávit víkendy, svatby nebo líbánky do našich hotelů a na naše veřejná místa.“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 72)

Silný společenský a náboženský nátlak na svatbu a početí dítěte v kombinaci se silným společenským odmítáním a diskriminací homosexuality může vysvětlovat vysokou míru bisexualitu mezi MSM komunitou. (Larmarange et al., 2009).

V roce 2008 se v Senegalu udály dvě akce zaměřené proti homosexuálům, které neunikly mezinárodní pozornosti. Byly to nejhorší případy státní perzekuce jedinců na základě sexuální orientace a genderové identity v moderní senegalské historii a jejich dopad je v MSM komunitách a mezi gayi napříč celou zemí stále zřejmý. (Human Rights Watch, 2010a)

4.2.3.1 Případ: Gay svatba

Magazín *Icône* v roce 2008 odstartoval šňůru zatýkání a perzekucí gayů. (Human Rights Watch, 2010) V prosinci 2007 bulvární měsíčník publikoval krátký článek o jedné akci a označil ji jako 'gay svatbu'. Dále uvedl, že fotky by mohly vyjít v následujícím čísle. Mezi muži, kteří byli v článku identifikováni jako účastníci, byl i oblíbený gay interpret Pape Mbaye. Ten volal editorovi magazínu, Mansouru Diengovi, a pokoušel se mu publikování fotek rozmluvit. Marně. V únoru 2008 *Icône* zveřejnil asi dvanáct fotek mužů, kteří byli označeni za homosexuály pouze na základě toho, že se účastnili akce, o které se ostatní domnívali, že jde o gay svatbu. Dieng později svoje rozhodnutí fotky vydat obhajoval slovy, že magazín pouze jednal jako 'obránce morálních hodnot' v Senegalu. Třebaže není magazín *Icône* většině populace ekonomicky dostupný, příběh přejaly ostatní, levnější magazíny a noviny, informovala o tom rádia i televizní stanice a událost se tak dostala do širokého povědomí senegalského obyvatelstva. (Human Rights Watch, 2010a)

Zveřejněné fotky vyvolaly pobouření a odsouzení ze strany několika náboženských a politických lídrů. Ačkoli neexistoval žádný důkaz o tom, že by mezi zúčastněnými proběhl homosexuální styk, bylo šest mužů, včetně Papeho, zatčeno. Policie muže držela čtyři dny. Nedávali jim najíst, ani napít, nepovolili jim používat

toaletu. Mezitím policie zatkla v okolí Dakaru dalších třináct mužů, aniž by někomu z nich řekla, jaký k tomu má důvod. (Human Rights Watch, 2010a)

Zpráva o jejich zatčení se dostala do mezinárodních médií a během několika dnů začaly místní i mezinárodní organizace na ochranu lidských práv policejní akci kritizovat. Jelikož policie neměla o konání gay svatby nebo homosexuálních aktivitách zadržených osob žádné důkazy, byli muži po čtyřech dnech z vazby propuštěni. (Human Rights Watch, 2010)

Osmého února zorganizovaly senegalské islámské organizace rozsáhlé protestní shromáždění proti jejich propuštění, kde účastníci požadovali, aby senegalská vláda „*bojovala proti homosexualitě dřív, než bude pozdě.*“ (Human Rights Watch, 2010a, s.17)

Imám Mbaye Niang z Hnutí pro sociální reformu a rozvoj řekl, že propuštění mužů „*nás všechny vrhá do nebezpečí*“ a že „*jsme teď svědky krize hodnot.*“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 17) Niang byl citován v hlavních médiích a volal po zvýšení trestů pro homosexuály spolu s požadavkem, aby se islám postavil proti prevenci HIV/AIDS:

„Je to nepřijatelné. Nemůžete dekriminlizovat homosexualitu v Senegalu. My místo toho žádáme zpřísnění trestů. Musíme homosexuály identifikovat a potrestat je daleko přísněji...Uděláme všechno, abychom předešli [homosexuální] ‘vzpouře’ v Senegalu. [MSM] organizace, které operují ve jménu lidských práv, jsou nevhodné. Vytvoříme organizace bránící ideály muslimů.“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 63-64)

4.2.3.2 Příklad: Devět homosexuálů z Mbao

V prosinci 2008 policie zatkla devět členů *AIDES Senegal*, HIV/AIDS organizace, která působí mezi muži z MSM komunity v Dakaru a okolí a obvinila je z účasti na homosexuálním styku. (Human Rights Watch, 2010b). Muži byli zatčeni pouze několik dnů po tom, co Senegal hostil 15. ročník Mezinárodní konference o HIV/AIDS a sexuálně přenosných chorobách v Africe. Příspěvky na konferenci poukázaly na zdánlivý rozpor v některých zemích, jako je Senegal, které cílí své prevenční HIV/AIDS snahy na MSM komunitu, ale nadále pokračují v kriminalizaci stejnopohlavních vztahů. (Human Rights Watch, 2009)

V době zatčení bylo v bytě devět mužů, včetně Laye, zakladatele a vedoucího zmiňované organizace. Na stole v obývacím pokoji ležely materiály, které členové používají k osvětě – kondomy, lubrikanty, sexuální pomůcky. Policista se jednou na věci podíval a řekl: „*Není třeba se na nic ptát. Je zřejmé, že všechno používáte vy sami. Je zřejmé, že jste gayové.*“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 26) Policisté mužům nasadili pouta a prohlédali byt. Pak zavolali policejnímu komisaři, aby ho informovali, že právě zatkli muže účastníci se homosexuálních aktivit. (Human Rights Watch, 2010a)

Policie muže bila a verbálně napadala celých pět dní, kdy byli zadržováni na stanici. Jeden z policistů řekl: „*Nebijte je do obličeje, hlavy nebo zad. Bijte je do zadku. Provozují anální sex, třeba s tím přestanou.*“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 31)

Z vazby byli muži transportováni do věznice Rebeuss. Tam byli rozděleni. Všichni spoluvězni o kauze ‘devíti zatčených homosexuálů z Mbao’ věděli a odepírali jim přístup i k základním potřebám. (Human Rights Watch, 2010a) Odsoudili je 6. ledna 2009 na základě článku 319-3 senegalského trestního zákoníku, který ukládá maximální trest pěti let. Byli také shledáni vinnými za ‘kriminální sdružování’, čímž porušili článek 238 trestního zákoníku a umožnilo to soudu přidat jim k pěti letům ještě další tři navíc. (Human Rights Watch, 2009) Mužům tedy bylo uloženo osm let ve vězení a po dvou měsících byli převezeni do věznice Camp Pénal de Liberté 6. Muži, zastupovaní právníkem Biramem Sassoumem Sy, ale podali protest s tím, že zákon kriminalizuje činy a ne identitu, a že v tomto případě neexistuje žádný důkaz o homosexuálních skutcích. Mezitím domácí i mezinárodní organizace, stejně jako zahraniční vlády, žádaly u senegalských autorit jejich propuštění. Nakonec byl trest zrušen pro nedostatek důkazů a muži byli v dubnu 2009 propuštěni. Nemohli však dlouho zůstat na jednom místě, ztratili práci. Neměli nic. (Human Rights Watch, 2010a)

Po propuštění mužů zformovalo pětadvacet islámských organizací a náboženských představitelů koalici s názvem *Front Islamique pour la Défense des Valeurs Éthiques*, jejíž hlavním cílem bylo ‘zničit homosexualitu v Senegalu.’ Navíc čtyři členové Národního shromáždění, včetně imáma Mbaye Nianga, představili návrh zákona prezidentovi Národního shromáždění, ve kterém požadovali zpřísnění zákona proti homosexualitě zvýšením trestu vězení z pětiletého maxima na patnáct let. Imám Niang pak soud kvůli jejich propuštění veřejně kritizoval a apeloval:

„Gayové v Senegalů nikdy nebudou svobodní. Vrhají nás do nebezpečí. Soudy by měly pochopit, že Senegalců potřebují ochránit své děti, své rodiny od homosexuality...Není rozumné tlačit na akceptaci homosexuality v Senegalů. Je to riziko, které iniciuje Senegalců, aby vzali zákon do vlastních rukou, když státní justice selhala. Věřte mi, že populace je připravená usilovat o svou vlastní justici a že bude mnohem tvrdší.“ (Human Rights Watch, 2010a, s. 65)

Tato slova od prominentního a vlivného náboženského a politického lídra jen podpořila násilí proti homosexuálům. (Human Rights Watch, 2010a)

Jen pár dní předtím, než byli členové organizace *AIDES Senegal* zatčeni, probíhalo na Generálním shromáždění Organizace spojených národů čtení ustanovení odsuzující porušování lidských práv na základě sexuální orientace a genderové identity a volající po všeobecné dekriminálníci homosexuálních aktů. Senegal ustanovení nepodepsal. (Human Rights Watch, 2010a)

Ačkoli se skandály kolem 'gay svatby' a zatčení a potrestání mužů v kauze 'devíti homosexuálů z Mbao' dočkaly určité mezinárodní pozornosti, většina útoků proti gayům a mužům, kteří jsou za ně považováni, není v Senegalů publikována ani místními sdělovacími prostředky. (Human Rights Watch, 2010a)

4.3 Boj za práva LGBT komunity

Jak lze pochopit, boj za práva LGBT komunity v Senegalů není vůbec snadný. Stát s aktivitami organizací, které se na MSM komunitu zaměřují, nesouhlasí a označuje je za nevhodné. Sami homosexuálové často mají strach se spojit s někým, o kom se ví, že pro takovou organizaci pracuje, protože i to může znamenat ohrožení z veřejné i soukromé sféry jedincova života.

Senegalští aktivisté bojující za práva gayů říkají, že se cítí jako oběti politických a náboženských představitelů, kteří se snaží získat moc užíváním nenávisti a strategií nasměřovaných proti nim, aby odklonili pozornost od chudoby, nezaměstnanosti a frustrace mladých lidí. (Diaz, 2010)

Navzdory absenci formálních 'lesbických a gay' organizací si gayové a MSM muži vytváří komunity a podpůrné sítě, které jsou často jejich jediným zdrojem sociální a ekonomické podpory, nicméně mohou být také zranitelným bodem v jinak obezřetných životech jedinců. Spojení s lidmi, o kterých se ví nebo se o nich společnost domnívá, že jsou homosexuální, může zvrátit životy. (Human Rights Watch, 2010)

Nicméně existují i jedinci a organizace, kteří navzdory všem úskalím boj za práva LGBT komunity nevzdávají, jako například organizace *Prudence* s Djamilem Bangourou v čele.

4.3.1 Prudence

Prudence je asi nejviditelnější organizací na senegalském poli obhájců práv LGBT komunity. Cílem organizace je prosazovat anonymní testování a podporovat HIV pozitivní členy MSM komunity. Pořádají přednášky, besedy, diskuzní skupiny, distribuují kondomy a lubrikanty. Bojují proti chudobě, stigmatizaci a diskriminaci. Kromě toho volají po dekriminálnízaci homosexuálních vztahů. (La Plateforme Elsa, b.r.)

4.3.1.1 Djamil Bangoura

Djamil Bangoura je ředitelem organizace *Prudence* a veřejnosti asi nejznámějším obhájcem LGBT práv v Senegalu. Nebojí se veřejně kritizovat ani prezidenta Macky Salla, který se proti dekriminálnízaci homosexuálních vztahů tvrdě ohrazuje.

Bangoura vyzývá i členy muslimské komunity, ve které naprostá většina věří, že homosexualita je proti přírodě. „*Ne, naše tradice a naše náboženství nám neumožňuje to přijmout. Jsme muslimové, podle islámského náboženství je to zakázané.*“ To je názor, který je v Senegalu slyšet nejvíce. (Rfi Afrique, 2015) Bangoura se ale opírá o to, že Senegal je sekulárním státem, ne čistě islámskou zemí, tudíž je náboženství oddělené od státní moci. Nicméně je jasné, že islám má na senegalskou politiku velký vliv. (Seneweb.com)

Dekriminalizace homosexuálních vztahů není v Senegalu prioritou. Zvláště, když se sám prezident domnívá, že jeho země není na takový krok připravena. Nicméně Djamil Bangoura svůj boj za práva LGBT komunity nevzdává.

5. Jihoafrická republika

Jihoafrická republika, země, která je synonymem pro pestrost, ať už se jedná o obyvatelstvo nebo krajinu, vyplňuje svým územím o výměře 1 219 910 km² nejjižnější cíp afrického kontinentu. (Cestovní kancelář Livingstone, b.r.b) Populace čítá téměř 53 milionů obyvatel (Wikipedie, 2016a) (z toho bezmála 2,5 milionů lidí žije v Pretorii, městě, kde sídlí výkonná moc země a které je obecně považováno za hlavní město Jihoafrické republiky). (Pretoria.com, Bookings & City Guide, b.r.) Obyvatelstvo tvoří dominantně čtyři základní etnické skupiny: původní africké obyvatelstvo, kam patří především kmeny Zulu, Xhosa, Sotho, Ndebele a Swati (asi 79 % populace), míšenci (téměř 9 %), běloši (téměř 9 %) a skupina obyvatel indicko-asijského původu (tvoří asi 2,5 % z celkové jihoafrické populace). Republika uznává jedenáct oficiálních jazyků, přičemž nejrozšířenějším rodným jazykem Jihoafričanů je zulština, následovaná afrikánštinou a sesotštinou. Ačkoli angličtina zaujímá v tomto žebříčku až čtvrtou pozici, všeobecně se považuje za základ pro dorozumění se s ostatními. Náboženskému složení dominuje křesťanství následované islámem a hinduismem, jak lze vyčíst z grafu 3 (ostatní náboženství mají jen minimální zastoupení). Patnáct procent obyvatel se nehlásí k žádnému vyznání. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, b.r.)

Graf 3: Náboženské složení obyvatelstva v Jihoafrické republice

*Data dostupná z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/.
Upraveno autorkou.

Jihoafrická republika byla objevena Portugalci v 15. století. Největší vliv zde ale získali Angličané. Po vyhraných búrských válkách, které vedli s tamními osadníky, vytvořili v roce 1910 Jihoafrickou unii se statusem britského dominia. Po válce, v roce

1948, se k moci dostala Národní strana a nastolila režim rasové segregace – apartheidu, který jasně zvýhodňoval bělošskou populaci, zatímco černoši čelili všestrannému útlaku. Od této politiky bylo ustoupeno až o více než čtyřicet let později, v roce 1990. Mezitím vyhlásila země roku 1961 nezávislost a změnila název na Jihoafrickou republiku. (States.cz, b.r.)

Po roce 1994, kdy se prezidentem stal Nelson Mandela, nastalo období, ve kterém černoši začali opět posilovat své pozice. Část z nich přebrala evropský životní styl a snaží se držet vysokou úroveň života. (AFRIKAWEB, b.r.)

Po letech útlaku nastaly změny i pro homosexuální část populace. Jihoafrická republika se stala v roce 1996 první zemí na světě, která ústavou zakázala diskriminaci na základě sexuální orientace a v roce 2006 čtvrtou, co povolila stejnopohlavní sňatky. (Kruuse, 2014)

Ač se může zdát, že v Jihoafrické republice je na poli LGBT práv všechno v pořádku, pravda je taková, že mezi běžnou populací stále přetrvávají homofobní nálady a většina obyvatelstva se k homosexuální menšině staví odmítavě.

5.1 Historie vnímání homosexuality

Vnímání homosexuality v Jihoafrické republice má stejnou historii jako u předchozích dvou států. Před příchodem evropských kolonizátorů se nad homosexuálním chováním nikdo nepozastavoval. Byli to právě Evropané, v případě Jihoafrické republiky Angličané, kdo zavedl tresty za homosexualitu a rozšířil homofobii. V období apartheidu se našli tací, kteří se snažili homosexuály 'vyléčit' a přivést k heterosexualitě. Mnozí při jejich terapiích zemřeli, nebo později spáchali sebevraždu. Po pádu tohoto režimu a s nástupem Nelsona Mandely coby prezidenta, nastaly pro celou Jihoafrickou republiku velké změny.

5.1.1 Předkoloniální období

Historických pramenů, které by popisovaly homosexualitu v Jihoafrické republice ještě před příchodem kolonistů, je velmi málo. Stejně jako v případě Ugandy má ale i tato země jednoho významného panovníka, který byl, alespoň podle novodobějších autorů, homosexuál.

Tím mužem je Shaka, král Zuluů, žijící na přelomu 18. a 19. století, který bývá považován nejen za jednu z nejvýznamnějších historických postav Jihoafrické republiky,

ale některými i za latentního homosexuála. Shaka byl výborným válečníkem a stratémem, muž se silným charakterem. Jeho válečné a vůdcovské schopnosti byly vsutku nevšední. A nevšední byl také jeho sexuální život, resp. omezení, která uplatňoval nejen na sebe, ale i na své vojáky. Přisahal, že by nikdy nezplodil děti a o svých manželkách mluvil výhradně jako o sestřích. Ve vzácných chvílích, kdy je navštěvoval, vyžadoval pouze intrakrurální sex.⁶ Těhotné manželky byly popravovány za cizoložství. Ve svém regimentu vojáků prosazoval dlouhý celibát. Nejbliže měl ke své matce Nandi – jen ona na něj měla nějaký vliv. Po její smrti se Shaka pohroužil do hlubokého zármutku. Vydal několik nařízení, kterými se měli jeho poddaní v době ročního smutku řídit. Nesměly se například pěstovat žádné plodiny. Nejpodivnější byl ale zákaz početí dítěte – ty páry, které by v tomto roce zplodily potomka, přikázal Shaka bez milosti popravit. Zkoušce smutku podrobil i své vojáky – museli se svléknout donaha a tančit. Ti, co prokázali sexuální vzrušení, byli popraveni. (Sanders, 1997)

Pro evropské pozorovatele je Shakovo chování v oblasti sexuality téměř jednoznačné, ale pro Shaku a pro společnost, ve které žil, byla sexualita odsunuta do pozadí. Nejvyšší hodnotou byla moc a tu Shaka měl. Sanders (1997) si absenci zdrojů o stejnopohlavních aktivitách té doby vysvětluje faktem, že na scéně nebylo moc Evropanů, kteří by to okomentovali.

5.1.2 Koloniální období

S příchodem evropských osadníků se začaly měnit i nálady ve společnosti. Jak už bylo uvedeno dříve, kolonizátoři ve svých koloniích nastolili vlastní řád a zákony, které se často neshodovaly se stylem života původních obyvatel. Pokud se do té doby o homosexualitě nemluvalo, protože nebyla považována za nic nevšedního, od dob kolonialismu se přístup razantně změnil.

Podle anglosaského práva byl v době kolonizace Jihoafrické republiky ze strany Velké Británie pohlavní styk mezi muži nezákonný jako zločin sodomie a podle římsko-holandského práva jako smilstvo proti přírodě. Zákon proti amorálnosti z roku 1957, přesněji jeho novelizovaná sekce 20A, navíc zakazoval mužům účastnit se jakýchkoli intimních aktivit, při nichž jsou přítomny více než dvě osoby. (Wikipedie, 2016b)

---

⁶ Styk mezi sevřená stehna, který byl v té době daleko častější než styk anální, protože počestnost muže byla zachována v daleko větší míře. (Antický svět, 2016)

5.1.3 Apartheid

Apartheid neboli politika rasové segregace, byl program, který po volbách roku 1948 nastolila Národní strana. Politika spočívala v oddělených životech černošských a bělošských obyvatel Jihoafrické republiky. Černošské obyvatelstvo nemělo přístup do nemocnic, škol, restaurací a dalších veřejných zařízení, která byla určena pro bělošskou populaci. Černošské instituce přitom zdaleka nedosahovaly jejich úrovně. (Referáty-seminárky.cz, 2008) Režim apartheidu pamatoval i na homosexuály – v tom negativním smyslu slova. Bez jakýchkoli znalostí byli léčeni a operováni za účelem 'přivést' je na tu správnou cestu, kterou tehdejší lékaři viděli v heterosexuality. Nejvíce obětí bylo mezi armádními rekruty. Homosexualita byla stále považována za trestný čin a situace v Jihoafrické republice tomu odpovídala.

Být v 80. letech gayem v Jihoafrické republice bylo spojeno se stresem, podezíráním a strachem ze zatčení. To vše bylo umocněno socio-politickým a ekonomickým zmatkem té doby. Dusné konzervativní klima nedovolovalo LGBT komunitám a organizacím vzkvétat, zvláště v kontextu té doby, kdy byla homosexualita stále na seznamu nelegálních aktivit. Navzdory tomu se našli tací, co udržovali mezinárodní kontakty s LGBT spolky a organizacemi, které se zaměřovaly na osvětu v oblasti HIV/AIDS, což přinášelo informace a výměnu myšlenek mezi Jihoafrickou republikou a zeměmi, kde měly gay komunity větší prostor k tomu být politicky aktivní. (Tsampiras, 2014)

Už jen skutečnost, že měl jedinec v době apartheidu černou barvu kůže, znamenala nejrůznější komplikace pro každodenní život. Když byl tento člověk navíc gay, jeho izolovanost od zbytku společnosti se jenom prohlubovala. Být černochem a gayem v době režimu rasové segregace se rovnalo nejnižší vrstvě sociální struktury.

5.1.3.1 Léčba homosexuality

Jihoafrické obranné síly pohlížely na homosexualitu jako na podřadnou a byla přísně trestána. Mezi roky 1969 – 1987 byli tamní lékaři zapojeni do vážných násilností pramenících z pokusů vyléčit homosexuální rekruty. Léčba, která měla za cíl 'udělat' z homosexuálů heterosexuály, dosáhla svého vrcholu v 70. letech. Nepřesvědčivé výsledky a nakonec i vyjmutí definice homosexuality jako nemoci z Diagnostického a statistického manuálu duševních poruch Americké psychiatrické asociace

v roce 1973 měly za následek, že touha po léčbě homosexuality opadla. To se ovšem nedalo říct o vojenských psychiatrech v Jihoafrické republice. (Kaplan, 2004)

Branci byli na homosexualitu testováni, a pokud nevyhovovali, byli hospitalizováni ve vojenské nemocnici v Pretorii. Nejdříve podstoupili behaviorální terapii. Ta spočívala v tom, že jim ukazovali černobílé obrázky nahých mužů, zatímco jim dávali intenzivní elektrické šoky. Potom si museli prohlížet magazín *Playboy*. Homosexuálové byli zcela nahodile rozmístěni po psychiatrickém oddělení, někteří byli objekty narkoanalýz, jiní byli chemicky kastrováni s pomocí masivních dávek hormonů. Mnozí muži spáchali během léčby sebevraždu, další se zabili po svém propuštění. (Kaplan, 2004)

Další stádium léčby zašlo za samou hranici lidského chápání. Mezi roky 1969 a 1987 podstoupilo asi devět set mužů a žen operativní změnu pohlaví. Počty obětí byly vysoké. Pacienti umírali během operace, jiní byli propuštěni ještě předtím, než byla změna pohlaví dokončena. Neexistovaly předoperační, ani pooperační posudky, lékařům chyběly i informované souhlasy pacientů. Ti se později domáhali kompenzací a chtěli zaplatit buď operaci, nebo hormony, které byly nezbytné pro dosažení vzhledu, který si však oni sami nevybrali. (Kaplan, 2004)

Po vzrůstajícím mezinárodním tlaku byla Jihoafrická republika nucena politiku apartheidu zmírňovat. Frederik Wilhelm de Klerk, nově zvolený jihoafrický prezident, nechal z vězení propustit Nelsona Mandelu, který byl odsouzen k doživotnímu vězení za to, že chtěl režim apartheidu svrhnout. Ačkoli se uvádí, že konec politiky rasové segregace přišel s rokem 1960, kdy byl u moci de Klerk, pravdou je, že definitivně byl apartheid odstraněn až po roce 1994, kdy do prezidentského úřadu zasedl právě Nelson Mandela. (Referáty-seminárky.cz, 2008). Ten se stal celosvětově uznávanou osobností a symbolem boje proti tomuto nelidskému politickému režimu, s jehož důsledky se Jihoafrická republika potýká dodnes.

5.2 Současné vnímání homosexuality

Propuštění Nelsona Mandely z vězení odstartovalo v Jihoafrické republice velké změny. Všem bylo jasné, že s jeho osobou se začíná rodit nová společnost. To se týkalo i LGBT komunity. (Donham, 1998) Jihoafrická republika prošla enormní změnou od úplného zákazu stejnopohlavních sexuálních intimností a stejnopohlavních vztahů

k uznání práva na homosexuální sňatek. (Heaton, 2014) Nyní jsou oba partneři ve stejnopohlavním vztahu chápáni jako dvě osoby stejného, mužského pohlaví – jako gayové. (Donham, 1998)

Nový pohled týkající se sexuálního světa ale nebyl přijat naráz a v celém svém rozsahu. Ačkoli jedno sexuální paradigma plně to staré nenahradilo, udály se významné změny. K jejich sumarizaci nejlépe poslouží tři události. (Donham, 1998) První takovou událostí bylo založení organizace na podporu práv homosexuálů v Johannesburgu na konci 80. let s názvem *Gay and Lesbian Organization of the Witwatersrand* (GLOW). Druhou událostí, která se stala v té samé době, bylo, že Africký národní kongres, stále ještě v exilu⁷, přidal sexualitu do své politiky proti diskriminaci. A konečně třetím významným mezníkem v historii jihoafrické LGBT komunity byl první *gay pride* pochod, který se konal v roce 1990 v ulicích Johannesburgu. Tato každoroční událost, jejímiž znaky jsou mezinárodně uznávané gay symboly, jako jsou duhové vlajky⁸ nebo růžové trojúhelníky, navodila jihoafrickým gayům pocit mezinárodního propojení. (Donham, 1998)

5.2.1 Ústava

Události vedoucí k demokratizaci v roce 1994 rozvířily debatu i kolem formulace nové ústavy. Do té se kromě vlády zapojily i nejrůznější organizace, které byly součástí hnutí proti apartheidu. Genderově založená sociální hnutí se zasazovala o to, aby do ústavy byla zahrnuta i genderová a sexuální práva. (Van Zyl, 2011) Díky jejich lobující práci právníci Ústavního výboru Afrického národního kongresu v roce 1991 v tichosti zahrnuli do navrhovaného zákona i právo 'sexuální orientace', na jehož základě by lidé neměli být kvůli své sexuální orientaci diskriminováni. Návrh zákona se setkal se značnou politickou podporou a v roce 1993 vešel v platnost prozatímní ústavou. Následně byl v květnu 1996 začleněn do nové ústavy, která začala platit 3. února následujícího roku. Jihoafrická republika se tedy stala první zemí světa mající ústavu, která explicitně postavila diskriminaci na základě sexuální orientace mimo zákon.

---

⁷ Africký národní kongres byl zakázán v reakci na událost z roku 1960, kdy 20 000 černošských demonstrantů protestovalo proti režimu apartheidu. Členové kongresu nebyli uvězněni, ale byli nuceni působit v exilu. (Referáty-seminárky.cz, 2008)

⁸ Jihoafrická republika jako první země na světě uznala v roce 2012 duhovou vlajku za oficiální symbol LGBT komunity a jihoafrický Ústav umění a kultury ji zapsal na seznam kulturního dědictví země. (LUI online, 2012)

(Sanders, 1997) Zahrnutí sexuální orientace do klauzule o rovnosti je významným historickým momentem. Skrze proces sociální transformace a demokratizace jihoafrické společnosti byly posunuty další hranice. Staré uspořádání se otřásl v základech. (Van Zyl, 2011)

V nové ústavě z roku 1996 je relevantní sekce, která odkazuje na zákaz diskriminace na základě sexuální orientace, sekce 9. Je v ní uvedeno následující:

„(1) Před zákonem si jsou všichni rovni a mají právo na stejnou ochranu a pomoc ze strany zákona.

(2) Rovnost zahrnuje plné a stejné užívání všech práv a svobod. Aby se dosáhlo rovnosti, měla by být přijata legislativní a jiná opatření k ochraně a podpoře osob, nebo kategorií osob znevýhodněných nespravedlivou diskriminací.

(3) Stát nemůže nespravedlivě přímo nebo nepřímo diskriminovat kohokoli na základě rasy, genderu, pohlaví, těhotenství, rodinného stavu, etnického nebo sociálního původu, barvy kůže, sexuální orientace, věku, postižení, náboženství, mravního přesvědčení, víry, kultury, jazyka a původu.

(4) Nikdo nemůže nespravedlivě přímo nebo nepřímo diskriminovat kohokoli na některém ze základů, které jsou uvedeny v bodě (3). Národní legislativa musí uzákonit předcházení nebo zákaz nespravedlivé diskriminace.

(5) Diskriminace na jednom nebo více základech uvedených v bodě (3) je nespravedlivá, dokud nebude ustanoveno, že diskriminace je spravedlivá.“ (Sekce 9 ugandské Ústavy, 1996, citováno dle Sanders, 1997, s. 106)

Jihoafrická republika může být charakterizována jako multikulturní země s mnohými rozdíly. Vlivem historie plné násilí a bezpráví a vlivem současné tolerance rozdílnosti a pluralismu je považována za pozitivní příklad toho, že ze zákonů nemají prospěch jen ti, kdo jsou tolerováni, ale prospívají jihoafrické společnosti jako celku. (Kruuse, 2014)

5.2.2 Zákon o registrovaném partnerství

V minulých několika letech sféře rodinného práva dominovala debata kolem uznání práva homosexuálům na stejnopohlavní sňatky. (Kruuse, 2014) Jihoafrické právo tradičně uznávalo jen civilní sňatky, které definovalo jako legálně uznávané doživotní dobrovolné spojení mezi jedním mužem a jednou ženou. V současnosti

jihoafrické právo rozeznává jak tradiční manželství, tak sňatky osob stejného pohlaví. Ty mohou být nazvány buď manželstvím, nebo registrovaným partnerstvím. (Heaton, b.r.)

Stejnopohlavní intimnosti mezi muži byly zakázané Zákonem proti amorálnosti z roku 1957. Až nová ústava z roku 1996 otevřela dveře i stejnopohlavním vztahům, když ustanovila zákaz diskriminace na základě sexuální orientace jedince tzv. Zákonem práv. Ústavní soud seznal, že vyloučení stejnopohlavních párů ze stejných práv a povinností, jaké mají heterosexuální páry, porušuje několik ustanovení ze Zákona práv. Toto vyloučení soud označil za protiústavní a nařídil parlamentu rychlou nápravu. Parlament na to odpověděl v roce 2006. Návrh Zákona o registrovaném partnerství byl ale kritizován, protože pro stejnopohlavní páry vytvořil zcela separovaný režim a nedovoloval legálně uznané partnerství stejnopohlavních párů nazývat manželstvím. Zákon byl upraven tak, že zahrnul heterosexuální i homosexuální páry a každá dvojice se může svobodně rozhodnout, jak bude svůj svazek nazývat. Změněná verze Zákona o registrovaném partnerství vstoupila v platnost 30. listopadu 2006. Problémem je, že obecná definice manželství změněna nebyla a stejnopohlavní páry nebyly zahrnuty do Zákona o manželství, 1961. I přes volbu názvu je tak sňatek Zákonem o manželství oficiálně povolen pouze osobám různého pohlaví. (Heaton, b.r.)

Uznání práva na sňatek homosexuálně orientovaným Jihoafričanům bylo nevyhnutelně dané dlouhým legislativním a politickým snažením, které usilovalo o emancipaci homosexuálů v Jihoafrické republice. Úsilí se setkalo s úspěchem a Jihoafrická republika se stala první zemí na světě, která zakázala diskriminaci na základě sexuální orientace ústavou a čtvrtou zemí světa, které uzákonila homosexuální sňatky. (Kruuse, 2014) Předběhla tak jinak daleko vyspělejší země, např. i Spojené státy americké, které stejnopohlavní sňatky ve všech svých padesáti státech uznaly teprve minulý rok. Jihoafrická republika tak Spojené státy v tomto ohledu předstihla bezmála o deset let. V roce 2005 navíc vešel v platnost Zákon o sociálně-právní ochraně dětí, který garantuje homosexuálním sezdáním párům žijícím ve společné domácnosti právo na adopci dětí. (Wikipedie, 2016b)

Zákon je ale jedna věc a smýšlení lidí druhá. Homosexuálové jsou i přes povolení sňatků stále ostýchaví a nazývání stejnopohlavního svazku manželstvím se i pro ně stalo kontroverzním problémem. Konzervativní kultura společně se silnými

náboženskými komunitami hrají v tomto ohledu významnou roli. Hlavně náboženské instituce si v Jihoafrické republice stále udržují silný vliv na manželství a rodinné uspořádání. (Kruuse, 2014)

5.2.3 Homofobie

Jak už bylo řečeno – to, co je zakotveno v ústavě, potažmo jihoafrických zákonech, ještě nemusí odrážet názory většiny obyvatelstva země. Ačkoli Jihoafrická republika ústavou zakazuje diskriminaci jakékoli osoby na základě sexuální orientace a povoluje homosexuální sňatky, podle průzkumu *Human Sciences Research Council* se více než 80 % Jihoafričanů ke stejnopohlavním vztahům vyjadřuje odmítavě. (Roberts, Reddy, 2008, citováno dle Van Zyn, 2011) Stejnopohlavní sexualita je tak v zemi navzdory všem institucím a politikám stále stigmatizována. (Van Zyn, 2011)

Je evidentní, že ač Jihoafrická republika v mnohých zákonných opatřeních předchází i daleko vyspělejší západní státy, tradice rodiny, která je pro celý africký kontinent tolik důležitá, přetrvává i v jihoafrické společnosti, která se na rozdíl od institucí staví k homosexuálním vztahům odmítavě a homofobie je tak patrná i ve státě, který je v regionu považován za vzor demokracie a rovných práv.

5.3 Boj za práva LGBT komunity

Zatímco v zemích jako byla Velká Británie nebo Spojené státy americké mohly sexuální organizace nebo samotní gayové ovlivňovat proces vytváření strategií a politik týkající se práv LGBT komunity, v Jihoafrické republice k tomu tolik příležitostí nebylo. Více prostoru přinesla až politická změna na začátku 90. let, kdy do čela státu usedl Nelson Mandela. (Tsampiras, 2014)

Ačkoli by se mohlo zdát, že právně bylo dosaženo maxima, diskriminace LGBT komunity je zakázána ústavou a sňatky i adopce jsou homosexuálním párům povoleny, stále je za co bojovat. Jihoafrická republika je považována za nejvyspělejší zemi afrického kontinentu nejen ostatními zeměmi tohoto regionu, ale i zeměmi Západu, potažmo celým světem. Proto je třeba, aby vnímání lidí nebylo ovlivněno násilnou minulostí, ale směřovalo k všeobecné toleranci a respektu práv ostatních občanů, kteří se nějakým způsobem liší od většinové populace. Následující podkapitoly se budou věnovat některým organizacím a lidem, kteří se v Jihoafrické republice právě o tohle snaží.

5.3.1 National Coalition for Gay and Lesbian Equality

National Coalition for Gay and Lesbian Equality je nezisková nevládní organizace, která usiluje o posílení práv LGBT komunity nejen v Jihoafrické republice, ale i v zemích subsaharské Afriky. Organizace vznikla v roce 1995 a jejím spoluzakladatelem byl Zackie Achmat. (Omics International, b.r.) Po získání ústavní ochrany se *National Coalition for Gay and Lesbian Equality* pustila do strategické a systematické kampaně, jejímž výsledkem měla být změna všech přetrvávajících diskriminačních zákonů. (Van Zyl, 2011) Činnost organizace ale pokračuje i potom, co Jihoafrická republika v roce 2006 stejnopohlavní sňatky uzákonila. Jejich práce i nadále zahrnuje právní reformy, podporu, advokacii, prosazují rovnost v zaměstnání. Největším nepřítelem je přitom homofobie, která po režimu apartheidu stále přetrvává. (Omics International, b.r.)

5.3.1.1 Zackie Achmat

Zackie Achmat je, jak už bylo řečeno, spoluzakladatelem organizace *National Coalition for Gay and Lesbian Equality*. Sám se ke své sexuální orientaci otevřeně hlásí a mimo to, že se zasloužil o dekriminální chování, ústavní zákaz diskriminace osob na základě sexuální orientace a zákonné uznání stejnopohlavních sňatků (toho o dva roky později využil, když si v roce 2008 vzal v Kapském městě svého partnera), je také velkým bojovníkem za práva HIV pozitivních Jihoafričanů. Kvůli svým politickým aktivitám strávil značnou část 70. let ve vězení. Sám odmítl antiretrovirální léčbu, dokud ji vláda nedala k dispozici veřejným nemocnicím a klinikám. Zasaduje se o to, aby péče o HIV pozitivní pacienty v Jihoafrické republice byla kompletní a léčba bezplatná. Za svou práci dostal mnoho prestižních ocenění, a to nejen v rámci regionu, ale celého světa. V roce 2005 byl dokonce mezi nominovanými na Nobelovu cenu míru. (African success, b.r.)

5.3.1.2 Simon Nkoli

Simon Nkoli byl aktivista bojující proti apartheidu, za práva gayů a věnoval se i problematice HIV/AIDS. V rámci *National Coalitio for Gay and Lesbian Equality* působil jako člen výkonné komise a byl klíčovou osobností v kampani, která prosazovala zahrnutí sexuální orientace do ústavní antidiskriminační klauzule. (LGBT history month, b.r.)

Potom, co byl kvůli své orientaci vyhozen ze studentského spolku, stal se spoluzakladatelem organizace GLOW, první organizace LGBT černochoů v Jihoafrické republice. (LGBT history month, b.r.) V 90. letech spolupracoval s Nelsonem Mandelou a Africkým národním kongresem na ukončení apartheidu.

Nkoli byl jedním z prvních Jihoafričanů, kteří se veřejně přihlásili ke své HIV pozitivitě. V roce 1998 na komplikace spojené s nemocí AIDS zemřel. (LGBT history month, b.r.)

5.3.2 OUT

Organizace *OUT*, která na bitevním poli za práva LGBT komunity stojí více než dvacet let, se zaměřuje hlavně na zdravotnický servis, který zahrnuje testování na HIV, poradnu, léčbu a všeobecnou podporu. Usiluje také o zmírnění heterosexismu a homofobie v jihoafrické společnosti i mimo hranice státu. Organizace je také zapojená do nejrůznějších výzkumných projektů, na většině z nich spolupracuje s velkými národními nebo mezinárodními partnery. Snaží se o změny zákonů a podporuje LGBT jedince, aby byli sami schopní dožadovat se svých práv. (OUT, b.r.)

6. Shrnutí

V této části bych ráda shrnula a porovnala poznatky z analýz popsaných v předchozích kapitolách. Využiji k tomu případové studie tří států, kterým se práce věnuje – Ugandy, Senegalu a Jihoafrické republiky a srovnám situaci v těchto státech ve dvou úrovních – legislativní a společenské.

Obecně se dá říci, že africký kontinent je v otázce zákonné ochrany práv velmi striktní. Jak vyplývá z tabulky 1, z jednapadesáti zkoumaných států jich pouze šestnáct uznává homosexuální aktivity zákonem (sedmnáctou zemí, která ale nebyla kvůli vyváženému poměru křesťanů a muslimů do tabulky zahrnuta, je Pobřeží Slonoviny). To znamená, že pouze v sedmnácti zemích celé Afriky nejsou homosexuálové za své pocity a chování vycházející z jejich sexuální orientace trestáni. Alespoň oficiálně. Ve zbylých sedmatřiceti afrických zemích tomu ale tak není – homosexuálně orientovaní jedinci (především muži) jsou vydírání, napadáni, vězněni i zabíjeni, a to všechno se státním souhlasem. Takovým případem je i středoafriická Uganda. Homosexualita zde byla do dob kolonialismu přijímána a tolerována. S příchodem britských kolonizátorů a křesťanských misionářů byla sexuální diverzita potlačena a společnost ovládlo homofobní smýšlení. Tento stav bohužel přetrvává dodnes. Anti-homosexuální zákon je toho důkazem. Ačkoli ho Ústavní soud v roce 2014 prohlásil za neústavní a jeho platnost z předcházejícího roku tím tak byla zrušena, téměř nic se nezměnilo. V platnosti zůstává trestní zákoník, který homosexuální styk trestá doživotním vězením. Do vězení se ale může dostat i ten, kdo se o homosexuální aktivitu třeba jen pokusí nebo jedinec, o jehož sexuální orientaci má okolní společnost jisté pochybnosti.

Podobná situace panuje i v Senegalu. I v této muslimské zemi byla homosexualita před příchodem francouzských osadníků dobře viditelným jevem, nad kterým se nikdo nepozastavoval. Až koloniální diskurz s sebou přinesl homofobii a kriminalizaci homosexuálního chování. Senegalský trestní zákoník ukládá za homosexualitu trest vězení v rozmezí od jednoho roku do pěti let a k tomu finanční pokutu. Ačkoli autority tvrdí, že zákon kriminalizuje chování a nikoli charakter jedince, skutečnost je taková, že pouhá domněnka o menšinové orientaci dotyčného člověka stačí k tomu, aby byl zatčen a uvězněn.

V tomto ohledu je světlým bodem Jihoafrická republika. Ta se dokázala z vlivu homofobního diskurzu, který zavedli britští kolonizátoři a později režim apartheidu,

vymanit. Hlavně díky mezinárodním kontaktům, které si jihoafričtí gayové po celá desetiletí udržovali, mohla země po pádu režimu rasové segregace zaručit ochranu práv LGBT osob jak ústavou, tak ostatními zákony, které se touto otázkou zabývají. Jihoafrická republika se stala první zemí na světě, která ústavou zakázala diskriminaci osob na základě sexuální orientace a čtvrtou, která povolila sňatky homosexuálům. Tamější legislativa navíc dovoluje i adopce dětí homosexuálními sezdanými páry, které sdílí jednu domácnost. V otázce legislativní ochrany práv LGBT komunity je tedy jasně nejpokrokovější nejen ve srovnání s Ugandou a Senegalem, ale také s některými západními státy, Českou republiku nevyjímaje.

Mezi širokou jihoafrickou společností je ale postoj k homosexuálně orientovaným jedincům zcela odlišný. Většina populace je přesvědčena, že homosexualita by měla být zakázána a ke zmiňované legislativě zaujímá odmítavé stanovisko. I u samotných homosexuálů vyvolávají jejich zákonem ustanovaná práva ostýchavost a kontroverzi, když vidí, že jsou společností i nadále stigmatizováni a diskriminováni. Ještě horší je však situace v Ugandě a Senegalu, kde někteří vysocí státní i náboženští představitelé k diskriminaci a násilí vůči LGBT komunitě veřejnost přímo vybízejí. Homosexuálové jsou napadáni na ulicích, zastrašováni, je jim vyhrožováno smrtí. Útočníci zůstávají nepotrestáni, oběti nemají šanci dovolat se spravedlnosti, protože sama policie je často iniciátorem páchaných násilností.

Africká společnost je ovlivňována náboženstvím, ať už se jedná o křesťanství jako v případě Ugandy a Jihoafrické republiky, nebo o islám jako je tomu v Senegalu. V učení o homosexualitě se tato dvě náboženství s největší základnou stoupenců na světě v zásadě nerozcházejí. Podle učení Bible i Koránu je homosexualita ohavnost a hřích. Nebo alespoň tak si relevantní části těchto knih vykládají věřící. Dalším důvodem homofobního přístupu k LGBT komunitě je africká orientace na rodinu, která je na černém kontinentě daleko silnější, než jsme tomu zvyklí u nás. Rodina je v tomto kontextu chápána jen jako žena, muž a děti. Tento vzorec nemohou homosexuálové nikdy naplnit, a proto jsou společností odmítáni. Tlak společnosti na početí potomka a založení rodiny má za následek vysoký počet 'bisexuálů' – resp. homosexuálů, kteří se chovají heterosexuálně, aby naplnili očekávání svého okolí. Svých homosexuálních aktivit se ale nevzdávají, což mimo jiné vede k šíření viru HIV napříč celou společností.

Jak bylo zmíněno výše, v otázce legislativní ochrany LGBT komunity by mohla být Jihoafrická republika vzorem pro ostatní (nejen africké) státy. V Ugandě a Senegalu by muselo dojít ke změně vládnoucích autorit, které by byly pozitivním změnám v otázce práv homosexuálů nakloněny, což se v nejbližších letech – pokud nedojde k nenedálé situaci – bohužel nestane.

Společenské postoje vůči homosexualitě jsou ve všech třech státech odmítavé bez ohledu na tamní legislativu. A změnit názory lidí bude zajisté daleko těžší, než upravit příslušné zákony.

7. Závěr

Homosexualita je stále živě diskutovaným tématem, které vyvolává značné kontroverze jak v rámci vlád a institucí, tak v rámci společnosti. Tato práce zanalyzovala situaci na africkém kontinentě, resp. ve třech autorkou vybraných státech, a to jak z hlediska legislativy, tak z pohledu tamní společnosti. Vývoj v jednotlivých státech přitom postupuje různě rychle, a jak bylo demonstrováno na případu Jihoafrické republiky – ani legislativní uznání homosexuálních sňatků, adopcí a zákazů diskriminace na základě sexuální orientace, neznamena tolerantní postoj ze strany široké veřejnosti.

Je zřejmé, že homofobie je v africké společnosti zakořeněna opravdu velmi hluboko a změna není otázkou několika příštích let, ale spíše desetiletí. Budoucí vývoj LGBT práv na legislativní úrovni se dá usoudit ze současné situace. V Ugandě mohly všechno změnit prezidentské volby, které se konaly tento rok v únoru. Do čela státu byl ale opět zvolen současný prezident Yoweri Museveni, který je u moci už třicet let a tak se nedá očekávat, že by se situace ugandské LGBT komunity změnila k lepšímu. Stejný osud má i senegalská homosexuální komunita, protože prezident Macky Sall zastává názor, že jeho země rozhodně není na dekriminální aktivitu připravena. Pokud se neobjeví jiný vlivný aktér na poli LGBT komunity, situace kolem práv homosexuálů bude pravděpodobně stagnovat, protože ve vedení států není osobnost, která by se zasadila o jejich legislativní ochranu. V případě Jihoafrické republiky by mohla být dalším krokem úprava Zákona o manželství tak, aby se homosexuální svazek mohl nazývat manželstvím i oficiálně.

Jak již bylo zmíněno v kapitole 2.1.2, která pojednává o koloniálním období v Ugandě, nebyla to homosexualita, ale právě homofobie, kterou evropští kolonizátoři do Afriky přinesli. Západní společnosti se ale z jejího sevření dokázaly v průběhu následujících desetiletí – alespoň částečně – vymanit, což se v Africe zatím nepovedlo. Je to dáno silnou orientací na rodinu, kterou homosexuálové nikdy nebudou schopni založit i neochvějnou vírou v biblické hodnoty, potažmo v učení islámu.

Homosexualita je v afrických zemích tabuizována, a tak jsou o ní často velmi nepřesné informace. Jednotlivé zdroje se v informacích rozcházejí a tak bylo zapotřebí vycházet z co největšího počtu autorů, informace porovnávat a následně interpretovat. Práci stěžoval i fakt, že téměř všechny zdroje byly psány v anglickém jazyce a překlad

byl, hlavně v případě náboženských textů, velmi obtížný. Nicméně otázka homosexuality autorku zajímá již několik let a zpracování této bakalářské práce pro ni bylo v tomto ohledu zcela jistě přínosem.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje

Corre, A. 1894. *L'ethnographie Criminelle d'après les Observations et les Statistiques Judiciaires Recueillies dans les Colonies Françaises*. Paris: C. Reinwald.

Dunton, C., Palmberg, M. 1996. *Human Rights and Homosexuality in Southern Africa*. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.

Gaudio, R. P. 2009. *Allah Made Us: Sexual Outlaws in an Islamic African City*. Malden, Mass: Blackwell.

Gorer, G. 1962 (1935). *Africa Dances: A Book about West African Negroes*. New York: W. W. Norton.

Greenberg, S. 2004. *Wrestling with God & Men: Homosexuality in Jewish Tradition*. Wisconsin: The University of Wisconsin Press.

Hewitt, I. 2004. *What Does Islām Say?: Abortion, Adoption, AIDS, Animal Welfare...* London: Muslim Educational Trust.

Hoad, N. 2007. *African Intimacies: Race, Homosexuality, and Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Murray, S. O. 1998. *Diversity and Identity: The Challenge of African Homosexualities*. In: *Boy-Wives and Female Husbands: Studies of African Homosexualities*. New York: St. Martin's Press.

Putna, M. C. 2012. *Křesťanství a homosexualita: Pokusy o integraci*. Praha: Torst.

Sharlet, J. 2009. *The Family: The Secret Fundamentalism at the Heart of American Power*. New York: Harper Collins.

Wieringa, S. E. 2008. *Postcolonial Amnesia: Sexual Moral Panics, Memory, and Imperial Power*. In: *Moral Panics, Sex Panics: Fear and Fight over Sexual Rights*. New York: New York University Press.

Akademické články

Boyd, L. 2013. The Problem with Freedom: Homosexuality and Human Rights in Uganda. *Anthropological Quarterly*, Vol. 86, No. 3, 697-724.

Desrus, B. 2011. No Rainbow Nation: Faces of Hate. *New Internationalist*, No. 446, 50-51.

Donham, D. L. 1998. Freeing South Africa: The "Modernization" of Male-Male Sexuality in Soweto. *Cultural Anthropology*, Vol. 13, No. 1, 3-21.

Greenberg, D. F., Bystry, M. H. 1982. Christian Intolerance of Homosexuality. *American Journal of Sociology*, Vol. 88, No. 3, 515-548.

Englander, D. 2011. Protecting the Human Rights of LGBT People in Uganda in the Wake of Uganda's "Anti Homosexuality Bill, 2009". *Emory International Law Review*, Vol. 25, No. 3, 1263-1316.

Ewins, L. H. 2011. "Gross Violation": Why Uganda's Anti-Homosexuality Act Threatens its Trade Benefits with the United States. *Boston College International & Comparative Law Review*, Vol. 34, No. 147, 147-171.

Heaton, J. 2010. The Right to Same-Sex Marriage in South Africa. *Law in Context*, Vol. 28, No. 1, 108-122.

Hollander, M. 2009. Gay Rights in Uganda: Seeking to Overturn Uganda's Anti-Sodomy Laws. *Virginia Journal of International Law*, Vol. 50, No. 1, 219-266.

Howard, R. 1998. Book Reviews. African Studies Review. *African Studies Association*, Vol. 41, No. 1, 190-192.

Cheney, K. 2012. Locating Neocolonialism, "Tradition," and Human Rights in Uganda's "Gay Death Penalty". *African Studies Review*, Vol. 55, No. 2, 77-95.

Kaoma, K. 2010. How US Clergy Brought Hate to Uganda. *The Gay & Lesbian Review Worldwide*, Vol. 17, No. 3, 20-23.

Kaplan, R. M. 2004. Treatment of Homosexuality during Apartheid: More Investigation is Needed into the Shameful Way Homosexuality was Treated. *British Medical Journal*, Vol. 329, No. 7840, 1415-1416.

Kligerman, N. 2007. Homosexuality in Islam: A Difficult Paradox. *Macalester Islam Journal*, Vol. 2, No. 8, 53-63.

Kretz, A. J. 2013. From "Kill the Gays" to "Kill the Gay Rights Movement": The Future of Homosexuality Legislation in Africa. *Journal of International Human Rights*, Vol. 11, No. 2, 207-244.

Kruise, H. 2014. Conscientious Objection to Performing Same-Sex Marriage in South Africa. *International Journal Of Law, Policy and The Family*, Vol. 28, No. 2, 150-176.

Larmarange, J., Desgrées du Zoû, A., Enel, C., Wade, A. 2009. Homosexuality and Bisexuality in Senegal: A Multiform Reality. *Population-E*, Vol. 64, No. 4, 635-666.

M'Baye, B. 2013. The Origins of Senegalese Homophobia: Discourses on Homosexuals and Transgender People in Colonial and Postcolonial Senegal. *African Studies Review*, Vol. 56, No. 2, 109-128.

- Mujuzi, J. D. 2009. The Absolute Prohibition of Same Sex Marriages in Uganda. *International Journal of Law, Policy and the Family*, Vol. 23, No. 3, 277-288.
- New African. 2010. British MP Condemns Uganda's Anti-gay Bill. *New African*, No. 492, 79.
- Oates, L. 2011. Gay Activist Calls for International Pressure. *Herizons*, Vol. 25, No. 1, 9-10.
- Roberts, B., Reddy, V. 2008. Pride and Prejudice: Public Attitudes Toward Homosexuality. *Human Sciences Research Council Review*, Vol. 6, No. 4.
- Sadgrove, J., Vanderbeck, R. M., Andersson, J., Valentine, G., Ward, K. 2012. Morality Plays and Money Matters: Towards a Situated Understanding of the Politics of Homosexuality in Uganda. *Journal of Modern African Studies*, Vol. 50, No. 1, 103-129.
- Saiz, I. 2004. Bracketing Sexuality: Human Rights and Sexual Orientation – A Decade of Development and Denial at the UN. *Health and Human Rights Journal*, Vol. 7, No. 2, 48-80.
- Sanders, A. J. G. M., 1997. Homosexuality and the Law: A Gay Revolution in South Africa? *Journal of African Law*, Vol. 41, No. 1, 100-108.
- Strand, C. 2011. Kill Bill! Ugandan Human Rights Organizations' Attempts to Influence the Media's Coverage of the Anti-Homosexuality Bill. *Culture, Health & Sexuality*, Vol. 13, No. 8, 917-931.
- The American Journal of International Law. 2014. United States Condemns Uganda's Antigay Law as Violating Human Rights. *The American Journal of International Law*, Vol. 108, No. 3, 544-547.
- Tsampiras, C. 2014. Two Tales about Illness, Ideologies, and Intimate Identities: Sexuality Politics and AIDS in South Africa, 1980-95. *Medical History*, Vol. 58, No. 2, 230-256.
- Van Zyl, M. 2011. Are Same-Sex Marriages UnAfrican? Same-Sex Relationships and Belonging in Post-Apartheid South Africa. *Journal of Social Issues*, Vol. 67, No. 2, 335-357.

Elektronické zdroje

African Success, People Changing the Face of Africa. Biography of Zackie ACHMAT. *Africansuccess* [online]. [cit. 23-02-2015] Dostupné z: <http://www.africansuccess.org/visuFiche.php?id=424&lang=en>

AFRIKAWEB. Historie Jihoafrické republiky. *Afrikaweb* [online]. [cit. 20-02-2015]. Dostupné z: <http://www.afrikaweb.cz/jar-jihoafricka-republika/afrika-safari-historie.htm>

Afrol News. 2010. Gay Senegal – From Africa’s Gay Capital to Centre of Homophobia. *Globalgayz* [online]. 13.07.2010 [cit. 30-01-2016]. Dostupné z: <http://www.globalgayz.com/gay-senegal-from-africa-s-gay-capital-to-centre-of-homophobia/>

AGO.info, African Growth and Opportunity Act. Trade Profiles. *Agoa* [online]. [cit. 05-12-2015]. Dostupné z: <http://agoa.info/profiles.html>

Alimi, B. 2015. If You Say Being Gay Is Not African, You Don’t Know Your History. *Theguardian* [online]. 09.09.2015 [cit. 15-09-2015]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2015/sep/09/being-gay-african-history-homosexuality-christianity?>

Amnesty International. 2011. Uganda: vražda LGBT aktivisty Davida Kato upozorňuje na obrovské problémy s diskriminací. *Amnesty* [online]. 28.01.2011 [cit. 24-11-2015]. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/news/731/uganda-vrazda-lgbt-aktivisty-davida-kato-upozornuje-na-obrovskie-problemy-s-diskriminaci?d=2015-11>

Antický svět. 2016. Homosexualita v antickém Řecku. *Antickysvet* [online] 27.01.2016 [cit. 05-03-2015] Dostupné z: <http://www.antickysvet.cz/26124n-homosexualita-v-antickem-recku>

BBC News. 2015. Uganda Country Profile. *Bbc* [online]. 17.05.2015 [cit. 18-11-2015]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14107906>

Boyanton, M. 2015. Ugandan Rights Activist Frank Mugisha: We Need Visible LGBT Role Models. *Pinknews* [online]. 17.07.2015 [cit. 27-12-2015]. Dostupné z: <http://www.pinknews.co.uk/2015/07/17/ugandan-rights-activist-frank-mugisha-we-need-visibe-lgbt-role-models/>

Camara, C. 2014. Senegal. *Britannica* [online]. 30.07.2014 [cit. 05-02-2016]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/place/Senegal>

Capo-Chichi, V., Kassegné, S. 2007. Homosexuality in Africa: Myth or Reality? An Ethnographic Exploration in Togo, West Africa. *Princeton* [online]. 2007 [cit. 15-09-2015]. Dostupné z:
uaps2007.princeton.edu/papers/70562

Carman, T. 2011. Killing of Ugandan Gay Rights Activist Likely a Hate Crime; Police Calling David Kato's Killing a Theft Gone Wrong to Avoid Contentious Questions about the Persecution of Homosexuals. *Icare* [online]. 29.01.2011 [cit. 23-11-2015].
<http://www.icare.to/articleHC.php?id=31461&lang=en>

Cestovní kancelář Livingstone. a. Senegal-informace o zemi. *Livingstone* [online]. [cit. 05-02-2016]. Dostupné z:
<http://www.livingstone.cz/prakticke-informace/informace-o-zemich/afrika/senegal/>

Cestovní kancelář Livingstone. b. JAR-informace o zemi. *Livingstone* [online]. [cit. 19-02-2016]. Dostupné z:
<http://www.livingstone.cz/prakticke-informace/informace-o-zemich/afrika/jar/>

Diaz, E. 2010. Activists Criticize Senegal for Anti-Gay Persecution. *Ilga* [online]. 09.04.2010 [cit. 30-01-2016]. Dostupné z:
<http://ilga.org/activists-criticize-senegal-for-anti-gay-persecution/>

Dočkálková, X. 2014. Magisterská diplomová práce: Homosexualita a křesťanství. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. *Theses* [online]. Listopad, 2014 [cit. 22-09-2015]. Dostupné z:
https://theses.cz/id/pjxyzi/Xenie_Dockalkova_Homosexualita_a_krestanstvi_Psych_2014.pdf

Elsa, Centre de Ressources Francophones sur le VIH/Sida en Afrique. Prudence. *Plateforme-elsa* [online]. [cit. 08-02-2016]. Dostupné z:
<http://www.plateforme-elsa.org/structure/prudence/>

Gettleman, J. 2010. Americans' Role Seen in Uganda Anti-Gay Push. *Nytimes* [online] 03.01.2010 [cit. 18-11-2015]. Dostupné z:
www.nytimes.com/2010/01/04/world/africa/04uganda.html?_r=0

Helminiak, D. A. 2000. Co vlastně bible říká o homosexualitě? *Google* [online]. 15.06.2012 [cit. 22-09-2015]. Dostupné z:
<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=bG9nb3Njci5jenxs b2dvcy1jZXNrYS1yZXB1Ymxpa2F8Z3g6NTQ2ZGM1MDgyMjcZmU4Nw>

Human Rights Office City of Nuremberg. Kasha Jacqueline Nabagesera. *Nuernberg* [online]. [cit. 26-12-2015]. Dostupné z:
https://www.nuernberg.de/internet/menschenrechte_e/nabagesera_e.html

Human Rights Watch. 2006. Uganda: Press Homophobia Raises Fears of Crackdown: Government Campaign Against Gay and Lesbian Community Escalates. *Hrw* [online]. 08.09.2006 [cit. 17-11-2015]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2006/09/08/uganda-press-homophobia-raises-fears-crackdown>

Human Rights Watch. 2009a. Senegal: Free AIDS Activists: Eight-Year Sentences in Threatening Conditions for Accused of 'Indecent and Unnatural Act'. *Hrw* [online]. 09.01.2009 [cit. 30-01-2016]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2009/01/09/senegal-free-aids-activists>

Human Rights Watch. 2010a. Fear for life: Violence Against Gay Men and Men Perceived as Gay in Senegal. *Hrw* [online]. 30.11.2010 [cit. 05-02-2016]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/senegal1110webwcover.pdf>

Human Rights Watch. 2010b. Senegal: Law Promotes Violence Against Homosexuals: Decriminalize Consensual Sexual Conduct; Punish Attackers. *Hrw* [online]. 30.11.2010 [cit. 30-01-2016]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/news/2010/11/30/senegal-law-promotes-violence-against-homosexuals>

Iaccino, L. 2014. Top Five African Countries Least Tolerant of Gay Rights. *Ibetimes* [online]. 16.01.2014 [cit. 30-01-2016]. Dostupné z: <http://www.ibtimes.co.uk/top-five-african-countries-least-tolerant-gay-rights-1432630>

Johnson, R. W. 2010. West Turns Africa into Gay Battlefield. *Thesundaytimes* [online]. 17.01.2010 [cit. 01-11-2015]. Dostupné z: http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/news/world_news/article195186.ece

Karimi, F., Thompson, N. 2014. Uganda's President Museveni Signs Controversial Anti-gay Bill into Law. *Cnn* [online]. 25.02.2014 [cit. 21-11-2015]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2014/02/24/world/africa/uganda-anti-gay-bill/>

Lebrová, Z. 2012. Bakalářská práce: Homosexualita a islám. Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta filozofická. *Zcu* [online]. Duben, 2012 [cit. 20-09-2015]. Dostupné z: <https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/3750/BAKALARKA.pdf?sequence=1>

LGBT History Month. 2015a. Frank Mugisha. *Lgbthistorymonth* [online]. [cit. 26-12-2015]. Dostupné z: <http://www.lgbthistorymonth.com/frank-mugisha?tab=multimedia>

LGBT History Month. 2015b. David Kato. *Lgbthistorymonth* [online]. [cit. 26-12-2015]. Dostupné z: <http://lgbthistorymonth.com/david-kato?tab=biography>

LGBT History Month. Simon Nkoli. *Lgbthistorymonth* [online]. [cit. 23-02-2015]
Dostupné z:
<http://lgbthistorymonth.com/simon-nkoli?tab=biography>

LUI online. 2012. Duhová vlajka se stala národním symbolem JAR. *Lui-magazine*
[online] 23.10. 2012 [cit. 23-02-2015] Dostupné z:
<http://www.lui-magazine.cz/novinky/item/1067-duhov%C3%A1-vlajka-n%C3%A1rodn%C3%ADm-symbolem-jar>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. a. Uganda. Mzv [online]. [cit. 18-11-2015]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/uganda/

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. b. Senegal. Mzv [online]. [cit. 05-02-2016]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/senegal/

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. c. Jihoafrická republika. Mzv [online]. [cit. 19-02-2015]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/jihoafricka_republika/

OMICS International. Lesbian and Gay Equality Project. *Omicsgroup* [online]. [cit. 23-02-2015] Dostupné z:
http://research.omicsgroup.org/index.php/Lesbian_and_Gay_Equality_Project

OUT. Vision and Mision. *Out* [online]. [cit. 23-02-2015] Dostupné z:
<http://www.out.org.za/index.php/about-out/vision-and-mission>

Pew Research Center. 2012. Table: Religious Composition by Country, in Numbers. *Pewforum* [online]. 18.12.2012 [cit. 18-11-2015]. Dostupné z:
<http://www.pewforum.org/2012/12/18/table-religious-composition-by-country-in-numbers/>

Pretoria.com, Bookings & City Guide. Pretoria City Info. *Pretoria* [online]. [cit. 19-02-2016]. Dostupné z:
http://www.pretoria.com/v/city_info/

Rahlan, J., Margolis, M. E. 2014. Report: The State of Human Rights For LGBT People in Africa. Human Rights Caimpagne Foudation. *Amazonaws* [online]. 29.07.2014 [cit. 15-09-2015]. Dostupné z:
http://hrc-assets.s3-website-us-east-1.amazonaws.com//files/images/blog/LGBT_Africa_Report_HRCHRF.pdf

Rausing, S. 2009. Uganda is Sanctioning Gay Genocide. *Newstatesman* [online]. 19.11.2009 [cit. 09-11-2015]. Dostupné z:
<http://www.newstatesman.com/human-rights/2009/11/sexual-gay-uganda-bill-person>

Referáty-seminárky.cz. 2008. Apartheid. *Referaty-seminarky* [online]. 11.08.2008 [cit. 05-03-2016]. Dostupné z: <http://referaty-seminarky.cz/apartheid/>

Rfi Afrique. 2015. La Dépénalisation de L'homosexualité n'est pas D'actualité au Sénégal. *Rfi* [online]. 27.10.2015 [cit. 08-02-2016]. Dostupné z: <http://www.rfi.fr/afrique/20151027-depenalisation-homosexualite-pas-actualite-senegal-macky-sall-itele>

Rice, X. 2009. Uganda Considers Death Sentence for Gay Sex in Bill Before Parliament. *Theguardian* [online]. 29.11.2009 [cit. 03-11-2015]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/world/2009/nov/29/uganda-death-sentence-gay-sex>

Seneweb.com, Le Sénégal dans le Web. 2012. Djamil Bangoura Leader D'association Homosexuelle: » Nous Allons Nous Mobiliser pour Libérer Tamsir et Matar ». *Seneweb* [online]. 28.10.2012 [cit. 08-02-2016]. Dostupné z: http://www.seneweb.com/news/People/djamil-bangoura-leader-d-rsquo-association-homosexuelle-raquo-nous-allons-nous-mobiliser-pour-liberer-tamsir-et-matar-raquo_n_79885.html

Sexual Minorities Uganda. 2015. What is Sexual Minorities Uganda? *Sexualminoritiesuganda* [online]. [cit. 26-12-2015]. Dostupné z: <https://sexualminoritiesuganda.com/about/>

Sharlet, J. 2010. Straight Man's Burden: The American Roots of Uganda's Anti-gay Persecutions. *Harpers* [online]. September, 2010 [cit. 01-11-2015]. Dostupné z: <http://harpers.org/archive/2010/09/straight-mans-burden/>

Siddiqi, M. Islam and Homosexuality. *Missionislam* [online]. [cit. 23-09-2015]. Dostupné z: <http://www.missionislam.com/knowledge/homosexuality.htm>

Slovník cizích slov. Pojem imám. *Abz* [online]. [cit. 05-03-2016]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/imam>

States.cz. Jihoafrická republika (JAR). *States* [online]. [cit. 20-02-2016]. Dostupné z: <http://www.states.cz/jar/>

The Right Livelihood Award. 2015. Kasha Jacqueline Nabagesera (Uganda). *Rightlivelihood* [online]. [cit. 26-12-2015]. Dostupné z: <http://www.rightlivelihood.org/nabagesera.html>

The White House. 2010. Remarks by the President at the National Prayer Breakfast. Office of the Press Secretary. *Whitehouse* [online]. 04.02.2010 [cit. 06-11-2015]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/remarks-president-national-prayer-breakfast>

The White House. 2014. Statement by the President on the Anti-Homosexuality Bill in Uganda. *Whitehouse* [online]. 16.02.2014. [cit. 17-11-2015]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/02/16/statement-president-anti-homosexuality-bill-uganda>

Thompkins, G. 2009. Taboos Silence Opponents of Uganda Anti-Gay Bill. *Npr* [online]. 16.12.2009. [cit. 09-11-2015]. Dostupné z: <https://www.npr.org./templates/story/story.php?storyId=121485018>

Tourism Uganda. History of Uganda. *Visituganda* [online]. [cit. 18-11-2015]. Dostupné z: <http://www.visituganda.com/explore/category/history-of-uganda>

Valenza, A. 2013. Being Gay in Senegal. *Ilga* [online]. 06.09.2013 [cit. 30-01-2016]. Dostupné z: <http://ilga.org/being-gay-in-senegal/>

Whipple, S. 2012. Thesis: Homosexuality in Africa: The Causes of State Discrimination based on Orientation. University at Albany, Political Science. *Albany* [online]. 2012 [cit. 15-09-2015]. Dostupné z: www.albany.edu/honorscollege/files/whipple_thesis.docx

Wikipedie, otevřená encyklopedie. 2016a. Jihoafrická republika. *Wikipedia* [online]. 2016 [cit. 19-02-2016]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jihoafrick%C3%A1_republika

Wikipedie, otevřená encyklopedie. 2016b. LGBT práva v Jihoafrické republice. *Wikipedia* [online]. 2016 [cit. 20-02-2015]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/LGBT_pr%C3%A1va_v_Jihoafrick%C3%A9_republice

004.CZ. 2004. Gay práva a HIV problematika v Africe. *004* [online]. 23.07.2004 [cit. 14-09-2015]. Dostupné z: <http://www.004.cz/gay-prava-a-hiv-problematika-v-africe>